

บทที่ 2

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้พัฒนาประเทศไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นผู้นำทางการค้าในแถบทวีปเอเชีย โดยเร่งพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการส่งออกสินค้าต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวก็ทำให้มีผลที่ติดตามมา นั่นก็คือ การที่ประชาชนมีความแตกต่างกันมากในด้านของฐานะ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านฐานะของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานที่ตนมุ่งหวังไว้ สถาบันครอบครัวซึ่งแต่เดิมจะเป็นสถาบันที่มีความเหนียวแน่น มีความผูกพันกันมาก แต่ผลจากการพัฒนาประเทศดังกล่าวข้างต้นก็ได้มีผลทำให้สถาบันครอบครัวกลายเป็นสถาบันที่ขาดความสำคัญไป และได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญตามมานั้นก็คือ ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจัดว่าเป็นปัญหาที่ต้องรีบเร่งแก้ไขโดยเร็ว เนื่องจากเป็นปัญหาที่มีผลต่อประเทศชาติบ้านเมืองเป็นอย่างมาก เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่จะเป็นผู้นำประเทศต่อไปในอนาคต ในบทนี้ผู้เขียนจึงจะกล่าวในเรื่องของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ตลอดจนรวมถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะได้กล่าวดังต่อไปนี้

2.1 หลักเกณฑ์การพิจารณา “การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน”

คำว่า “การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency)” นั้น ถ้าแยกคำออกก็จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ คำว่า เด็กและเยาวชน ซึ่งจะถือเกณฑ์อายุเท่าใดที่จะจัดว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนส่วนหนึ่ง และคำว่า การกระทำความผิด ซึ่งถือเกณฑ์ความประพฤติอย่างไร เป็นการกระทำความผิดอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรวมทั้งสองส่วนแล้ว ก็คือ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

2.1.1 เกณฑ์อายุ

เป็นเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดขึ้น เพื่อที่แบ่งขอบเขตอำนาจการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุที่จะกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา และเป็นเกณฑ์การแบ่งแยกกระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งในแต่ละประเทศจะกำหนดอายุขั้นต่ำสูงสุดไว้ไม่เท่ากัน ดังนี้

ก. อายุขั้นต่ำ¹

อเมริกา, บาฮาม่า, บาเรน, บังกลาเทศ, บรูไน, อียิปต์, สวิสเซอร์แลนด์, ไทย, ตูนิเซีย, อาหรับกำหนดอายุ 7 ปีลงมา ไม่ต้องรับโทษทางอาญา

อังกฤษ เดิมถืออายุ 8 ปีลงมา ยังไม่มีความผิดทางอาญา เพราะสันนิษฐานเด็กขาดสติไม่มีเจตนา ร้าย ต่อมาตั้งแต่ ค.ศ. 1964 ได้เปลี่ยนจากเดิม 8 ปีมาเป็น 10 ปี ลงมา ไม่มีความผิดทางอาญา

ข. อายุขั้นสูง²

อเมริกา , คองโก , อิรัก , เม็กซิโก , เวเนซุเอล่า, จีน, โคลัมเบีย, อาหรับ, สวิสเซอร์แลนด์ , ไทย , อาร์เจนตินากำหนดอายุไว้ไม่เกิน 18 ปี และมีประเทศฝรั่งเศสและอุรุกวัย ที่ไม่มีการจำกัดเรื่องอายุขั้นต่ำไว้

ฟิลิปปินส์ สวีเดน กำหนดไว้ไม่เกิน 21 ปี

คิวบา กำหนดไว้ไม่เกิน 20 ปี

ออสเตรเลีย กำหนดไว้ไม่เกิน 19 ปี

คอซตาริกา และจาไมกา กำหนดไว้ไม่เกิน 17 ปี

สำหรับในเรื่องเกณฑ์อายุเป็นข้อพิจารณาของแต่ละประเทศว่า เด็กและเยาวชนนั้น จะถูกพิจารณาในศาลใด ซึ่งเกณฑ์การนับอายุก็แบ่งเป็นหลายประเภท เช่น บางประเทศก็นับอายุในวันที่กระทำความผิด เช่น ไทย เป็นต้น หรือบางประเทศ เช่น พม่า, ซิลอน, ปากีสถาน, อินเดีย (ยกเว้น บอมเบย์) กฎหมายบัญญัติว่า แม้อายุขณะขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนไม่เกิน ถ้าในวันที่ศาลพิพากษาอายุเกิน ศาลคดีเด็กและเยาวชนก็หมดอำนาจชำระคดี ต้องโอนไปชำระยังศาลธรรมดา

เหตุที่กฎหมายแต่ละประเทศบัญญัติไว้ไม่เหมือนกัน เพราะหลักทั่วไปถือว่า คดีเด็กและเยาวชนมิใช่คดีอาญา หรือแม้บางประเทศจะถือเป็นคดีอาญาในทางสาระบัญญัติ แต่ในทางวิธีบัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวน พิเคราะห์ พิพากษาใช้วิธีพิเศษ ที่ไม่มีลักษณะเป็นคดีอาญา ดังนั้น จึงไม่ถือเคร่งครัดอย่างคดีอาญา

¹ Commission on Human Right , Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities , p. 11

² Ibid p. 11

ว่า จะต้องใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่เด็กและเยาวชน โดยถือเอาวันที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเสมอไป เฉพาะในแง่การขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชน³

2.1.2 เกณฑ์การกระทำความผิด⁴

เด็กกระทำความผิด หมายความว่า เด็กที่กระทำความผิดอาญา รวมทั้งเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดสำหรับเด็กด้วย หลักเกณฑ์ที่จะกำหนดให้ความประพฤติอย่างใดเข้าข่ายเป็นการกระทำผิดของเด็ก หรือเรียกว่า เด็กกระทำผิด มีอยู่ 2 แนวดังต่อไปนี้

ก. แนวที่ 1 จำแนกเด็กกระทำความผิด

มีการจำแนกเด็กกระทำผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เด็กที่กระทำความผิดกฎหมายอาญา
2. เด็กที่ปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานทางสังคมไม่ได้ (Socially maladjusted)
3. เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสังเคราะห์และคุ้มครอง (In need of care and protection)

ข. แนวที่ 2 จำแนกการกระทำผิดของเด็ก

มีการจำแนกการกระทำผิดของเด็กว่า เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐาน (Norms) ในข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1. บรรทัดฐานความผิดตามกฎหมายอาญา (Crime norms)
2. บรรทัดฐานทางสวัสดิภาพเด็ก (Child welfare norms) หมายความว่า ฝ่าฝืนในเกณฑ์ปกติในด้านความเป็นอยู่ของเด็ก
3. บรรทัดฐานทางการศึกษา (Educational norms) หมายความว่า ฝ่าฝืนเกณฑ์ปกติในด้านความประพฤติของเด็กที่อยู่ในวัยเรียน

³ สง่า สีนะสมิต , กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน , พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2523) , หน้า 11

⁴ อ่างแล้ว , หน้า 12-15

ตามคำอธิบายของแนวการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนทั้งสองแนวนี้ แสดงให้เห็นได้ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น หมายถึง พฤติกรรม 2 ลักษณะ คือ

- ก. การกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดทางอาญา
- ข. การกระทำการหรือการประพฤติดนไม่สมควรกับสถานภาพของตน

ซึ่งแนวทางการกระทำผิดที่เป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญานั้น นานาประเทศถือว่าเป็นความผิดเสมอ แต่สำหรับการกระทำการหรือการประพฤติดนไม่สมควรนั้น เป็นเรื่องของแนวความคิดของแต่ละประเทศที่จะกำหนดลักษณะพฤติกรรมใดที่รัฐสมควรจะเข้าไปดูแลเด็กและเยาวชน เช่น ในประเทศอังกฤษ ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายอาญา และเด็กและเยาวชนอีกบางจำพวก ดังต่อไปนี้

- เด็กที่ขาดชีวิตครอบครัวที่ปกติ (Children deprived of normal home life) ได้แก่ เด็กที่ขาดการเลี้ยงดูอย่างเพียงพอ เนื่องจาก (ก) บิดา มารดา หรือผู้ปกครองตาย ทั้ง สูญหายไป หรือ (ข) บิดา มารดา หรือผู้ปกครองป่วยทางกายหรือทางจิต หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้

เด็กในข้อนี้อาจกล่าวสั้นๆ เพื่อจำง่ายว่า เด็กที่บิดา มารดาไม่เลี้ยงดู

- เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครอง (Children in need of care and protection) มี 3 ประเภท ได้แก่ (ก) เด็กที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไม่เหมาะสมที่จะใช้อำนาจปกครอง ทั้งเด็กเองมีแนวโน้มอยู่กับบุคคลที่ไม่สมควร อันเป็นอันตรายในทางศีลธรรมหรือผู้ปกครองจะปกครองไม่ไหวต่อไปหรือ (ข) เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในคดีผิดศีลธรรม หรือเด็กที่เข้าไปมีสุขุมในบ้านที่มีคดีผิดศีลธรรม หรือ (ค) เด็กที่ไม่ไปโรงเรียนและมีแนวโน้มอยู่กับคนจรจัด

เด็กในข้อนี้อาจกล่าวสั้น ๆ เพื่อจำง่ายว่า เด็กที่บิดามารดาเลี้ยงดูไม่ดี

- เด็กที่ปกครองไม่ไหว (Children beyond control) หรือปกครองได้ไม่ดี คือ เด็กที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองเห็นว่า ไม่สามารถปกครองควบคุมความประพฤติได้

เด็กในข้อนี้อาจกล่าวสั้น ๆ เพื่อจำง่ายว่า เด็กที่บิดามารดาเลี้ยงดูไม่ไหว หรือเด็กเหลือขอ

สำหรับเด็กที่ยังมิได้กระทำผิดกฎหมายอาญาใน 3 ข้อดังกล่าว ในการพิจารณาของศาลคดีเด็กและเยาวชนย่อมจะต้องพิจารณาถึง

ก. พิจารณาให้ได้ความจริงว่า เด็กนั้นเป็นเด็กที่มีความประพฤติกหรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดเข้าจำพวกใดจำพวกหนึ่งดังกล่าวหรือไม่

ข. พิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสาเหตุแห่งการกระทำ หรือการตกอยู่ในภาวะอื่นใดดังกล่าวนี้ด้วย

ค. พิจารณาว่าจะจัดการกับเด็กนั้นอย่างไรจึงจะเหมาะสม

สำหรับกฎหมายศาลคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา เช่น มลรัฐนิวยอร์กให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำการดังต่อไปนี้

- ละเมิดกฎหมายใด ๆ หรือเทศบัญญัติ
- ละเมิดกฎหมายอาญา เว้นแต่เด็กอายุ 15 ปีขึ้นไป กระทำความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ไม่ขึ้นศาลคดีเด็กฯ นอกจากศาลธรรมดาจะโอนคดีเช่นนั้นมายังศาลคดีเด็กฯ
- เป็นเด็กเหลือขอ หรือปกครองไม่ได้ หรือไม่เชื่อฟังเป็นอาชญา ทั้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองเห็นว่าปกครองไม่ไหว
- หนีโรงเรียนเป็นอาชญา
- หนีออกจากบ้านหรือที่อยู่อาศัยโดยไม่มีเหตุผลสมควร และมีได้รับอนุญาตจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
- มีอาชีพอันผิดกฎหมาย
- มั่วสุมอยู่กับบุคคลที่ประพฤติผิดศีลธรรมหรือบุคคลที่ชั่วร้าย
- พบเสมอในสถานที่ซึ่งมีการกระทำผิดกฎหมาย
- ใช้เวลาว่างหรือเวลาหาบคายเป็นอาชญา หรือเที่ยวขอทานในสาธารณะ
- แสดงกิริยาจงใจก่ออันตรายในทางศีลธรรมหรืออนาถมาตย์ต่อตัวเองหรือผู้อื่น

จากเกณฑ์การกำหนดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนทั้งสองอย่าง ทำให้แต่ละประเทศกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแตกต่างกันออกไป แต่แท้ที่จริงแล้วแต่ละประเทศก็นำเกณฑ์ทั้งสองประการนี้ มาเป็นเกณฑ์กำหนดการแบ่งแยกกระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่นั้นเอง

2.2 สาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

สาเหตุของการทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการอธิบายว่าเหตุใดเด็กและเยาวชนจึงได้กระทำความผิด และมีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม หรือที่เรียกว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบน”⁵ แนวความคิดพื้นฐานในการประกอบอาชญากรรมมีหลายแนวคิด แต่แนวคิดที่สำคัญที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมี 2 แนวคิด คือ แนวคิดทางด้านสังคมวิทยาแบ่งทฤษฎีออกได้เป็น 3 กลุ่ม⁶ คือ

- กลุ่มที่ 1 ทฤษฎีแรงกดดันหรือมูลเหตุจูงใจ
- กลุ่มที่ 2 ทฤษฎีความควบคุมหรือความผูกพัน
- กลุ่มที่ 3 ทฤษฎีความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม

และแนวคิดทางด้านนิเวศวิทยา ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญ คือ ทฤษฎีนิเวศวิทยาแห่งสำนักชิคาโก ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปดังนี้

2.2.1. กลุ่มทฤษฎีแรงกดดันหรือมูลเหตุจูงใจ

เป็นกลุ่มของนักสังคมวิทยาที่มีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งมีความปรารถนาที่จะเชื่อฟังกฎเกณฑ์ แต่เหตุที่เขาละเมิดกฎเกณฑ์จะต้องมีเหตุผลอาจเป็นไปได้ว่า เขาจะต้องตกอยู่ภายใต้สถานการณ์กดดันอย่างรุนแรง ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากความไม่พอใจในกฎเกณฑ์ของสังคม ความหงุดหงิด ความสิ้นหวัง หรือขาดโอกาส ซึ่งทฤษฎีที่สำคัญที่อธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดตามแนวทางนี้ คือ

ก. ทฤษฎีโครงสร้างของสังคม⁷

ทฤษฎีนี้ได้พัฒนาวิธีการอธิบายสาเหตุอาชญากรรมและการกระทำความผิดโดยอาศัยโครงสร้างของสังคมมากล่าวได้ว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีพื้นฐานทางสังคมวิทยา จึงเน้นทางด้านลักษณะการจัดองค์การ

⁵ Gennaro F.Vito Deborah G.Wilson . The American Juvenile Justice System . (America : Sage Publications ,1991), p. 11

⁶ Hirschi Travis . Causes of Delinquency . (Berkeley : University of California Press , 1969) , pp. 3-10

⁷ Ibid , pp. 10-11

สังคม การควบคุมภายนอก และเหตุใดโครงสร้างของสังคมจึงมีผลต่อความประพฤติของสมาชิกในสังคม ทฤษฎีนี้จะให้ความสนใจทางด้านความแตกต่างของบุคคลน้อยกว่ากลุ่มบุคคล ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ชี้ให้เห็นว่า สังคมแบ่งออกเป็นชนชั้นและสมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเท่าเทียมกัน ในอันที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์ของสังคม โครงสร้างของสังคมอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและเป็นอุปสรรคต่อสมาชิกของสังคม

อีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส เป็นนักทฤษฎีคนแรกที่ยุบายอธิบาย สาเหตุอาชญากรรมอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยโครงสร้างของสังคม ในขณะที่สังคมเจริญเติบโตและความรู้สึกทางด้านศีลธรรมมีมากขึ้น (Moral Density) ความคิดเกี่ยวกับความประพฤติของบุคคลที่เหมาะสมได้เปลี่ยนแปลงไป การกระทำความผิดมิได้เกี่ยวข้องกับความประพฤติได้โดยเฉพาะ แต่การกระทำเป็นความผิด เพราะการกระทำนั้นกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกและค่านิยมร่วมกันของประชาชนในขณะที่สังคมขยายตัวและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กฎหมายที่ใช้บังคับย่อมเปลี่ยนแปลงไป

ในสังคมที่มีโครงสร้างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจเกิดความขัดแย้งทางด้านบรรทัดฐานความประพฤติบุคคลอาจไม่แน่ใจในแบบแผนความประพฤติที่ถูกต้อง มีความสับสนในบทบาทของตนเอง ดังนั้นการกระทำความผิด อาจเป็นผลมาจากการไร้กฎเกณฑ์ในสังคม (Anomie) ความบกพร่องขององค์กรในสังคม (Social Disorganization) ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมอย่างรวดเร็ว อันเป็นสาเหตุเบื้องต้นของการกระทำความผิด

เดอร์ไคม์ เชื่อว่า อาชญากรรมเป็นสิ่งปกติและเป็นปรากฏการณ์ที่จะต้องมีอยู่ในสังคมเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานทางศีลธรรม กฎหมาย ในสังคมที่ไม่สลับซับซ้อน ความเชื่อของประชาชนทางด้านศีลธรรม ประเพณี และความรู้สึกในด้านคุณธรรมได้ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Social Solidarity) ในขณะที่สังคมพัฒนาไปสู่ความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น บุคคลก็มีความแตกต่างมากขึ้นด้วย ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณีจะมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น ทั้งนี้เพราะบุคคลประกอบอาชีพและมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน กฎเกณฑ์ของสังคมที่จะทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียว จึงมีมากและสลับซับซ้อน กฎหมายการกระทำความผิดและการลงโทษจะมีลักษณะแตกต่างกัน การบัญญัติกฎหมายมีขอบเขตกว้างขวางยิ่งขึ้น แต่การลงโทษมีความรุนแรงลดน้อยลง ดังนั้น จึงมีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นแต่มีความเข้าใจต่ออาชญากรรมน้อยลงโดยทั่วไป อาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตและความสลับซับซ้อนในสังคม

ข. ทฤษฎีอะโนมี (Anomie)⁸

โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีโครงสร้างของสังคมที่ใช้อธิบายความประพฤติ ผ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม เขาเชื่อว่า โครงสร้างของสังคม อาจก่อให้เกิดแรงกดดันต่อบุคคลบางคน และผลักดันให้เขากระทำความผิด การที่เราจะเข้าใจความประพฤติที่ฝ่าฝืนระเบียบของสังคมได้นั้น จะต้องเข้าใจลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ

ประการแรก องค์ประกอบทางด้านค่านิยมของวัฒนธรรมค่านิยมวัฒนธรรม จะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของชีวิต และเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปในสังคมยอมรับ ความสำเร็จทางด้านวัตถุและเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ทุกคนให้ความสำคัญ และเป็นเป้าหมายทางวัฒนธรรม สังคมจะพิจารณาความสามารถของบุคคลในการบรรลุเป้าหมายทางวัฒนธรรม และค่านิยมนี้จะกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายของชีวิต ซึ่งมีทั้งวิธีการที่สังคมไม่ยอมรับและวิธีการที่สังคมส่งเสริม เช่น ความขยันขันแข็ง การประหยัด และการศึกษา ซึ่งเป็นหนทางที่ทำให้บุคคลมีความก้าวหน้าในชีวิต ค่านิยมทางวัฒนธรรมแสดงว่า การแสวงหามรรควิธีในการบรรลุเป้าหมาย จะมีความสำคัญถ้ามรรควิธีและเป้าหมายมิได้สอดคล้องกัน เป้าหมายจะมีความสำคัญมากกว่า

ประการที่สอง ในสังคมที่มีเสถียรภาพมักจะมีความสัมพันธ์ที่เป็นอิสระต่อกัน ระหว่างเป้าหมายของชีวิต ซึ่งกำหนดโดยวัฒนธรรมและมรรควิธีของสังคมที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น โครงสร้างของสังคมอาจมีความบกพร่อง ซึ่งทำให้บุคคลไม่มีความเสมอภาคในการบรรลุเป้าหมายของชีวิต โดยใช้มรรควิธีที่ถูกต้อง ทำนองคลองธรรมและสังคมยอมรับ ผู้ที่มาจากชนชั้นต่ำอาจมีโอกาสน้อยกว่าในการบรรลุเป้าหมายของชีวิต เพราะประสบความยากลำบากทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษา จึงอาจใช้มรรควิธีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การประกอบอาชญากรรมอาจทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต

สาเหตุพื้นฐานของอาชญากรรม จึงน่าจะได้แก่ความบกพร่องของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างเป้าหมายทางวัฒนธรรม และมรรควิธีของสถาบันซึ่งเปิดโอกาสให้บรรลุเป้าหมาย เมอร์ตัน มิได้กล่าวว่า ผลต่างนี้จะก่อให้เกิดการกระทำความผิดเสมอไปก็หาไม่ แต่อาชญากรรมและการกระทำความผิด เป็นเพียงทางเลือกอย่างหนึ่งเท่านั้น

⁸ Ibid , pp. 205-206

ค. ทฤษฎีผลต่างทางด้านโครงสร้างของโอกาส⁹

คลาเวอร์ และโอฮลิน (Cloward and Ohlin) ได้เสนอทฤษฎีผลต่างโครงสร้างของโอกาสในการกระทำ ความผิดอันเป็นการรวมทฤษฎีของเมอร์ตัน ทาฟท์ และ เดอร์โคมม์ สำหรับใช้อธิบายการกระทำ ความผิด ทฤษฎีนี้อธิบายว่า แรงกดดันอันเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย เพื่อการกระทำ ความผิดเกิดจากความแตกต่างทางด้านแรงบันดาลใจทางวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชนซึ่งอยู่ชั้นต่ำ และมรรค วิธีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยถูกต้องทำนองคลองธรรม

โดยทั่วไปสิ่งที่บุคคลยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ความสำเร็จซึ่งบุคคลทุกคนแสวงหาได้ทำให้ เยาวชนซึ่งอยู่ในฐานะยากจนมีความไม่พอใจในสถานะของตัวเอง การขาดโอกาสในการศึกษาและฐานะทาง สังคมทำให้เขาเสียเปรียบในการแข่งขันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จโดยชอบธรรม ความล้มเหลวหรือคาดหวังว่าจะ ประสบความสำเร็จในชีวิต ทำให้เขาคิดถึงความสามารถของตนเอง บางคนอาจตำหนิตัวเองเมื่อประสบ ความล้มเหลวและปรับปรุงตัวใหม่ บางคนอาจตำหนิระบบซึ่งปิดกั้นหนทางที่จะไปสู่ความสำเร็จหรือไม่เป็น ธรรม การเปลี่ยนทัศนคติและการยอมรับความยุติธรรมของสังคม อาจนำไปสู่การปฏิเสธบรรทัดฐานของ สังคม หรือกฎหมายที่เป็นทางการและถูกต้องทำนองคลองธรรม เด็กและเยาวชนที่มีฐานะยากจนอาจแสวง หาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในชีวิต แต่มิได้หมายความว่าเขาจะหันเหไปสู่การกระทำ ความผิด เสมอไป เพราะโอกาสที่จะแสวงหาหนทางที่มีชอบอื่น ๆ ก็มีขอบเขตจำกัด เช่นเดียวกับหนทางที่ถูกต้อง ทำนองคลองธรรม อาชญากรรมที่ประสบความสำเร็จ หรือนายแพทย์ผู้ประสบความสำเร็จ จะต้องเป็นผู้ที่มี โอกาสเรียนรู้วิชาชีพของตน เช่น โอกาสที่จะได้ศึกษาหาความรู้ในการประกอบอาชญากรรมก็มีอยู่อย่างจำกัด เช่นเดียวกับการเข้าศึกษาในโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง

โดยทั่วไปโอกาสในการกระทำ ความผิดมิได้มีอยู่เสมอไป โอกาสนี้มักจะมีในชุมชนที่มีลักษณะทาง สังคมบางแห่งเท่านั้น การเรียนรู้เทคนิคในการประกอบอาชญากรรมและโอกาสที่จะได้เรียนรู้มีอยู่อย่างจำกัด และเปิดโอกาสให้เฉพาะบุคคลบางคนเท่านั้น

สังคมที่ขาดระเบียบหรือมีความบกพร่อง มิได้เปิดโอกาสในการแสวงหาหนทางที่ชอบธรรมหรือไม่ ชอบธรรมให้แก่ผู้ใด แต่ภายใต้เงื่อนไขของสังคมดังกล่าว เยาวชนจะแสวงหาหนทางของตนเองโดยการใช้วิธี

⁹ Richard A. Cloward and Lloyd E. Ohlin . *Delinquency and Opportunity*. (New York : The Free Press , 1960) , pp. 77-86

การที่มีขอบด้วยกฎหมาย วัฒนธรรมย่อยจะอยู่ควบคู่กับการประกอบอาชญากรรมของผู้ใหญ่ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับผู้ใหญ่ได้ ก็จะมีประพฤติกรรมไปตามวิถีทางของกลุ่มหรือแก๊งวัยรุ่น

2.2.2 ทฤษฎีควบคุมหรือความผูกพัน ¹⁰

ตามทฤษฎีควบคุม เราอาจตั้งคำถามได้ว่า เหตุใดบุคคลจึงเคารพกฎหมาย เพราะทฤษฎีนี้เชื่อว่าการฝ่าฝืนกฎหมายเป็นเรื่องธรรมดา แต่การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นสิ่งที่จะต้องอธิบาย (ส่วนทฤษฎีแรงกดดันและมูลเหตุจูงใจ กล่าวว่า การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นเรื่องปกติธรรมดาการฝ่าฝืนกฎหมายเป็นปัญหาซึ่งจะต้องหาคำตอบ)

ทฤษฎีแรงกดดัน อธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์ซึ่งมีศีลธรรมและศีลธรรมของมนุษย์เป็นแรงต้านทานมิให้กระทำผิด ถ้าหากเรานำศีลธรรมออกไปมนุษย์ก็จะเป็นสัตว์ซึ่งปราศจากศีลธรรม ส่วนทฤษฎีควบคุมได้แยกศีลธรรมออกจากตัวมนุษย์ ดังนั้น พฤติกรรมของคนที่เรากำหนดให้เป็นการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมไม่จำเป็นต้องอธิบายในทางบวกเสมอไป ทั้งนี้เพราะการกระทำความผิดจะให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็วกว่าและประสบความสำเร็จได้ง่ายกว่าการปฏิบัติตามบรรทัดฐานความประพฤติ แต่มิได้หมายความว่า ทฤษฎีแรงกดดัน สันนิษฐานให้มนุษย์เป็นสัตว์มีศีลธรรม ส่วนทฤษฎีควบคุม สันนิษฐานว่า มนุษย์ไม่มีศีลธรรม เพียงแต่ทฤษฎีควบคุมสันนิษฐานว่า ศีลธรรมของบุคคลนั้นแตกต่างกัน สำหรับบางคนศีลธรรมเป็นสิ่งสำคัญ แต่บางคนศีลธรรมก็ไม่สำคัญมากนัก แนวความคิดนี้ จะเปลี่ยนการควบคุมสังคมทางด้านศีลธรรมมาพิจารณาทางด้านเหตุผล โดยคาดคะเนองค์ประกอบที่ทำให้คนเคารพกฎหมายและละเมิดกฎหมาย

ก. ทฤษฎีการควบคุมภายในและภายนอก ¹¹

ผู้เสนอทฤษฎีนี้ได้แก่ เร็คเลส (Reckless) ได้นำทฤษฎีทางสังคมและจิตวิทยามารวมกัน หรือนัยหนึ่งเป็นทฤษฎีสังคมจิตวิทยา ทฤษฎีนี้เน้นในเรื่องความคิดที่มีต่อตนเอง โดยพิจารณาบุคคลเป็น 2 ลักษณะ การควบคุมภายในและการควบคุมภายนอกของบุคคล ในกรณีที่การควบคุมทั้ง 2 สมดุล บุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อการควบคุมไม่สมดุล บุคคลก็จะฝ่าฝืนกฎเกณฑ์

¹⁰ Hirschi Travis . *Causes of Delinquency* , pp. 10-11

¹¹ Simonsen , Clifford and Marshall S. Gordon III . *Juvenile Justice in America* .

(Eniens : Calif Glencoe , 1979) pp. 68-69

ตามทฤษฎีนี้ บุคคลที่มีความคิดที่ดีต่อตนเอง (Self Concept) จะเกี่ยวข้องกับภาระทำความผิดน้อยกว่าบุคคลซึ่งมีความคิดต่อตนเองเลว

ต่อมา เร็คเลส (Reckless) ได้เสนอทฤษฎีอธิบายการกระทำผิดและอาชญากรรมขึ้นใหม่ ดังนี้ ถ้าพิจารณาทางแนวตั้งแรงดัน และแรงดึงจากสิ่งแวดล้อมจะอยู่ข้างบนของโครงสร้างการควบคุม ในขณะที่เดียวกันแรงผลอยู่ข้างล่างของการควบคุมภายใน ถ้าบุคคลตกอยู่ภายใต้การควบคุมภายนอกที่อ่อนแอแรงดัน และแรงดึงก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของระบบภายใน ถ้าการควบคุมภายนอกของบุคคลค่อนข้างเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพการป้องกันภายในก็จะมีภาระลดน้อยลง หรือถ้าการควบคุมภายในไม่ดี แต่การควบคุมภายนอกดี ก็อาจเห็นยวรั้งบุคคลให้อยู่ในกฎเกณฑ์ได้ ในที่สุดถ้าการควบคุมภายในดี ก็ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยการควบคุมภายนอกช่วยเหลือ¹²

การควบคุมภายในของบุคคลเป็นเรื่องของสติสัมปชัญญะและความรู้สึกผิดชอบ ส่วนการควบคุมภายนอกเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งสองจะต้องคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข. ทฤษฎีสัจธรรม¹³

ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากสมมติฐานที่ว่า บุคคลทุกคนมีความต้องการพื้นฐานซึ่งจะต้องแสวงหา ด้วยเหตุนี้เด็กและเยาวชนจะประพฤติตนในทางที่มิชอบ หรือขาดความรับผิดชอบ เมื่อไม่สามารถบรรลุความต้องการ การบำบัดรักษาจะต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบและละเว้นพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมหรือกระทำผิด กลาสเซอร์ (Glasser) ผู้เสนอทฤษฎีนี้อ้างว่า การบำบัดรักษาตามที่เป็นจริงสามารถใช้กับบุคคลทุกคนในกระบวนการยุติธรรม เพราะมิได้เน้นทางด้านจิตเวชการทดสอบอย่างกว้างขวางรวมทั้งการบำบัดที่ประวัติน่าเชื่อถือ

การบำบัดรักษาตามความเป็นจริงแตกต่างจากวิธีของจิตวิเคราะห์อย่างมาก เพราะเน้นพฤติกรรมปัจจุบันมิใช่อดีต เนื่องจากมีวิธีการซึ่งไม่สลับซับซ้อนทฤษฎีนี้ จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

แต่ความคิดในเรื่องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากความไม่รับผิดชอบ เพราะไม่สามารถบรรลุความต้องการของตัวเองได้นั้นยังไม่ได้รับการพิสูจน์หรือทดลอง

¹² Hirschi Travis . *Causes of Delinquency* , pp. 10-11

¹³ Ibid , p. 69

โทมัส (Thomas) นักจิตวิทยา¹⁴ ได้สร้างทฤษฎี ซึ่งดูเหมือนว่าจะสนับสนุนความคิดของ กลาสเซอร์ ในเรื่องการกระทำผิดเพื่อให้บรรลุความต้องการ โทมัส อ้างว่า บุคคลจำเป็นต้องมีทฤษฎี การแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุความประสงค์โดยมีแรงกระตุ้นทางจิตใจ บุคคลจะต้องมีความพอใจและมีทฤษฎีความประสงค์ของตน ถ้าความต้องการถูกสกัดกั้น บุคคลอาจ แสวงหาโดยวิธีที่ฝ่าฝืนกฎหมาย นอกจากนี้ การขาดความรักและความมั่นคงก็สามารถนำไปสู่การกระทำ ผิดทางเพศ ลักทรัพย์ และอื่น ๆ

2.2.3 ทฤษฎีความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม¹⁵

ทฤษฎีในกลุ่มนี้สันนิษฐานว่า บุคคลไม่สามารถประพฤติฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมได้ บุคคลใต้อาจ ประพฤติเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของกลุ่มชนในสังคม แต่เขาไม่อาจประพฤติตนเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐาน ความประพฤติของตนเองได้ หรือนัยหนึ่งบุคคลประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่คนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับนั่นเอง

ถ้าบรรทัดฐานความประพฤติของคนในชุมชนหนึ่งเป็นปกติ แต่ไม่สอดคล้องกับแบบแผนความ ประพฤติของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม ความประพฤติในชุมชนนั้น ถือได้ว่าแตกต่างจากมาตรฐานของ สังคมใหญ่ ดังนั้น ความประพฤติเบี่ยงเบนจึงเป็นเพียงความประพฤติซึ่งบุคคลอื่นยึดเยียดให้ บุคคลเรียนรู้ ในการทำความผิดและประกอบอาชญากรรม เช่นเดียวกับการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น เล่นดนตรี รับประทานอาหาร เป็นต้น

บุคคลเป็นอาชญากรหรือผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะค่านิยมของตนในการละเมิดกฎหมายมีมากกว่า เคารพกฎหมาย

นักทฤษฎีในกลุ่มนี้โดยทั่วไปไม่เห็นด้วยกับนักทฤษฎี ซึ่งอธิบายพฤติกรรมของผู้ละเมิดกฎหมาย กับผู้ประพฤติตามกฎหมายอย่างเดียวกัน ทฤษฎีที่มีความสำคัญมากที่สุดในกลุ่มนี้ได้แก่ทฤษฎีผลต่างของ การสมาคม

¹⁴ Ibid , pp. 69-70

¹⁵ Edwin H. Sutherland and Donald , R. Cressey . Principles of Criminology , 7th ed. (New York : J.B. Lippincott , 1966) pp. 81-82

ก. ทฤษฎีผลต่างของการสมาคม

ทฤษฎีนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดที่สำคัญที่สุด และมีผู้อ้างว่าเป็นสำนักอาชญาวิทยาอเมริกัน ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีของซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) ได้เผยแพร่ในปี ค.ศ.1939 ทฤษฎีนี้อธิบายว่า บุคคลกลับกลายมาเป็นผู้กระทำความผิด เพราะได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับแบบแผนของการประพฤติผิดมากเกินไป ในทางกลับกันผู้เคารพกฎหมาย ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนความประพฤติที่ต่อต้านการกระทำผิด

ทฤษฎีผลต่างของการสมาคม มีความสำคัญในแง่ของกระบวนการเรียนรู้ มีสาระสำคัญดังนี้

1. การกระทำความผิดเกิดจากการเรียนรู้
2. การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อันเป็นการสื่อสารสัมพันธ์ 2 ทาง ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น
3. การติดต่อสัมพันธ์ของบุคคลต่อบุคคลในกลุ่มเพื่อน ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน ผู้คุ้นเคยกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญกว่า สื่อสารมวลชนอื่น ๆ
4. การเรียนรู้การกระทำผิดเกิดจากการแนะนำสั่งสอนทางด้านวิธีการประกอบอาชญากรรมทัศนคติ เหตุผล และแรงจูงใจ บุคคลบางกลุ่มมีทัศนคติฝ่าฝืนกฎหมายมากกว่าเคารพกฎหมายบางกลุ่มก็เคารพกฎหมายมากกว่าฝ่าฝืนกฎหมาย
5. บุคคลกลับกลายเป็นผู้กระทำความผิด เพราะยอมรับการกระทำความผิดมากกว่าที่จะปฏิเสธการกระทำผิด
6. ผลต่างของการสมาคมจะมีความแตกต่างกันทางด้านความสำคัญ ระยะเวลา และความหนักเบา เช่น อิทธิพลในวัยเยาว์จะมีความสำคัญในการเรียนรู้มากกว่า ระยะเวลาอันยาวนานและความซ้ำซากก็มีอิทธิพลต่อบุคคลมากกว่าระยะเวลาสั้นและกระทำเป็นครั้งคราว กระบวนการเรียนรู้ในการกระทำความผิดก็เหมือนกับการเรียนรู้รู้อย่างอื่น ๆ
7. การกระทำผิดเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมทั่ว ๆ ไป แต่ความต้องการและ

ค่านิยมทั่วไป ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุแห่งอาชญากรรม เช่น ความต้องการและค่านิยมจะเป็นแรงกระตุ้นให้คนทำงาน หรือทำงานหนัก ในทำนองเดียวกันก็อาจกระตุ้นให้คนกระทำผิด

จากทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ตามหลักทางสังคมวิทยา ในทางนิเวศน์วิทยาก็เป็นศาสตร์อีกแขนงหนึ่งที่สามารถอธิบายสาเหตุแห่งการเกิดอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งมีทฤษฎีที่น่าสนใจอีกทฤษฎีหนึ่งดังจะได้อธิบายต่อไป

2.2.4 กลุ่มทฤษฎีมนุษย์นิเวศน์วิทยากับการเกิดอาชญากรรม

มนุษย์นิเวศน์วิทยา (Human Ecology) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของสังคมและสภาพแวดล้อม¹⁶ สภาพแวดล้อม หมายถึง ภูมิประเทศ แล่งธรรมชาติ ตลอดจนสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์¹⁷ ดังนั้น การนำมนุษย์นิเวศน์วิทยาศึกษาปัญหาอาชญากรรมจึงอาจจะศึกษาได้ในแง่ของสถานที่ หรือแหล่งที่เกิดอาชญากรรม ที่อยู่อาศัยของอาชญากรและเยาวชนที่กระทำความผิด หรืออาจจะศึกษาถึงอิทธิพลของพื้นที่ต่อการเกิดอาชญากรรม การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อาจเกิดขึ้นใกล้เคียงกับบ้านของตนเอง หากเป็นไปในทำนองนี้ ก็แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน¹⁸

การนำนิเวศน์วิทยามาศึกษาปัญหาอาชญากรรม จะต้องอาศัยข้อมูลสถิติอาชญากรรมที่ชัดเจนแน่นอน จึงจะสามารถสร้างแผนที่ที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับแหล่งการเกิดอาชญากรรมได้ แผนที่ของทางราชการที่แสดงสถานที่ตั้งของสถานที่ ตำบล อำเภอ และเมืองต่างๆ อาจจะไม่สอดคล้องกับพื้นที่ที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้องสภาพสังคมต่อการเกิดอาชญากรรมได้ แต่สิ่งที่จำเป็นที่ควรทราบก็คือ แหล่งที่เป็นเหตุให้เกิดอาชญากรรม

¹⁶ Terence Morris in Donal R. Taft and Ralph W. England . *Criminology* , (London : The Macmillan Company , 1964) , p. 153

¹⁷ Sue Titus Reid . *Crime and Criminology* , (New York : Holt , Rinehart and Winston , Inc., 1982) , p. 90

¹⁸ Taft and England . *Criminology* , p. 153

แนวความคิดทางมนุษยนิเวศนวิทยาต่อการเกิดอาชญากรรมได้เจริญรุ่งเรืองอย่างมาก ระหว่างปี ค.ศ. 1830-1880 วิธีการที่นำมาใช้ในการศึกษา คือ การใช้แผนที่และสถิติ¹⁹ ผู้ที่นำนิเวศนวิทยามาใช้อย่างเป็นระบบครั้งแรก คือ การศึกษาของกูรี (Guerry) ในฝรั่งเศส ซึ่งได้วิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมตามอำเภอต่างๆในประเทศฝรั่งเศส ได้จัดทำแผนภูมิ ตารางและแผนที่ และพิจารณาตัวแปรในเรื่องอายุ เพศ และการศึกษา และยังได้จำแนกประเภทของอาชญากรรมเป็น 2 ประเภท คือ อาชญากรรมที่ประทุษร้ายต่อทรัพย์และอาชญากรรมที่ประทุษร้ายต่อบุคคล วัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาดูว่ามีปัจจัยอะไรที่จูงใจให้คนมีพฤติกรรมเป็นอาชญากรมากกว่าอย่างอื่น และได้้นำแผนที่แสดงความแตกต่างของการเกิดอาชญากรรมในภูมิภาคต่างๆ ตลอดทั้งทำแผนที่เกี่ยวกับอัตราการเกิดอาชญากรรมในภูมิภาคนั้นๆ ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรสำคัญของการเกิดอาชญากรรม คือ โอกาส²⁰

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ คูเลเต (Quelete) ซึ่งเป็นนักสถิติในเบลเยียม ได้ศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมโดยใช้สถิติโดยได้ชี้ให้เห็นว่า อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดต่อทรัพย์มีความโน้มเอียงที่จะเกิดมากในฤดูหนาว และอาชญากรรมที่เกี่ยวกับบุคคล หรือความผิดต่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเกิดมากในฤดูร้อน²¹

ทั้งกูรีและคูเลเต ต่างก็มีอิทธิพลในทางความคิดทางนิเวศนวิทยาต่อนักอาชญาวิทยา ซึ่งเป็นแนวคิดรากฐานที่นำมาสู่ทฤษฎีที่สำคัญ ซึ่งอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดโดยใช้ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ซึ่งมีดังนี้

ก. ทฤษฎีนิเวศนวิทยาแห่งสำนักชิคาโก (The Chicago Ecological School)

ทฤษฎีนี้บางครั้ง จะรู้จักกันในนามของ “สำนักนิเวศนวิทยาอาชญากรรม” (The Ecological School of Criminology) สำนักนี้อยู่ภายใต้การนำของ Robert E. Park โดย Park ได้รับอิทธิพลในด้านความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของชุมชนจากสามทาง คือ ทางแรก แนวความคิดของ Darwin เกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยระหว่างสัตว์และพืช ทางที่สอง แนวความคิดของ Simmel ว่าด้วยคุณลักษณะด้านเวลาและ

¹⁹ Ibid., pp. 153-154

²⁰ Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey . Principles of Criminology , (New York : J.B. Lippincott Company , 1966) , pp. 54-55

²¹ Sue Titus Reid . Crime and Criminology , p. 91

สถานที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม และทางที่สาม ทฤษฎีของ Durkheim ที่กำหนดว่าความหนาแน่นของประชากรเป็นปัจจัยที่กระทบต่อความแข็งแรงทางสังคมและการแบ่งงาน

Park ได้พยายามจูงใจให้นักอาชญาวิทยาเห็นความสำคัญของปัจจัยต่างๆในสภาพแวดล้อมของเมืองที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมอาชญากรรม ส่วน Burgess นักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโกได้เสนอทฤษฎีจุดร่วมของวงกลม (Concentric-Circles Theory) โดยการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมจากการศึกษามหานครชิคาโกโดยแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ๆ จากการลากเส้นครึ่งวงกลมที่มีช่วงห่างกันเส้นละ 2 ไมล์ เริ่มจากศูนย์กลางของมหานคร ในการวิจัยนี้พบว่า อาชญากรรมมักมีสถิติสูงมากในบริเวณใจกลางของมหานคร ชิคาโกหรือบริเวณที่ 1 และที่ 2 ซึ่งเป็นย่านธุรกิจรวมกับย่านที่อยู่อาศัยลักษณะชั่วคราว เนื่องจากมีการย้ายเข้าออกอยู่เสมอ สถิติอาชญากรรมรวมทั้งปัญหาต่างๆของชุมชนลดลงทุกขณะ เมื่อถอยห่างจากใจกลางเมืองออกไป²²

จึงสรุปได้ว่า ตามทฤษฎีของ Burgess นั้น ได้แบ่งเมืองออกเป็น 5 เขตใหญ่ๆ ดังนี้

เขตที่ 1 เป็นตรงศูนย์กลางเมืองนับเป็นเขตธุรกิจการค้าในใจกลางเมือง ในเขตนี้จะมีโรงงานขนาดย่อมตั้งอยู่มีการขายของเล็กๆน้อยๆ และมีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจชนิดที่ต้องจ่ายเงินทองอยู่บ้าง เช่น โรงภาพยนตร์ และไนท์คลับ เป็นต้น

เขตที่ 2 จัดเป็นทางผ่าน ซึ่งเป็นเขตที่ความเจริญทางธุรกิจและอุตสาหกรรมจะขยายออกไป เป็นเขตที่ไม่มีลักษณะถาวร มีคนซึ่งมีรายได้น้อยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

เขตที่ 3 เป็นเขตที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงาน เป็นเขตที่มีความเสื่อมโทรมน้อยกว่าเขตทางผ่าน ผู้ที่อยู่อาศัยในเขต 3 นี้ มีเงินทองพอที่จะหาความสุขสบายจากเมืองใหญ่ได้ตามควรแก่อัธยาพ

เขตที่ 4 เป็นเขตที่อยู่อาศัยของชนชั้นกลาง เป็นที่ตั้งบ้านเรือน ของผู้มีวิชาชีพ ข้าราชการ ผู้ทำงานตามห้างร้านบริษัท ผู้มีธุรกิจขนาดเล็ก

²² ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ , การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม : หลักทฤษฎีและมาตรการ , เอกสารการศึกษาระดับรัฐประศาสนศาสตร์ ฉบับที่ 33 (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์) , 2525 , หน้า 19-20

เขตที่ 5 เป็นเขตชานเมืองและเมืองบริวาร ผู้คนมักจะออกจากบ้านไปทำงานในเมืองในตอนกลางวัน และกลับมาพักผ่อนในตอนกลางคืน

จากสภาพของเขตต่างๆ ทำให้คนตกอยู่ใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อม คนที่มีลักษณะเหมือนกันก็จะคบค้าสมาคมกัน ใครอยู่เขตไหนก็จะมีชีวิตประจำวันเฉพาะตัวตามเขตที่อยู่อาศัยความแตกต่างที่สำคัญของคนที่อยู่อาศัยในเมือง คือ ความแตกต่างทางชนชั้น²³

หากจะนำทฤษฎีจุดรวมของวงกลมมาอธิบายการเกิดอาชญากรรม เขตที่มีอาชญากรรมมากก็คือเขตที่ 2 ซึ่งเป็นเขตทางผ่าน เนื่องจากธุรกิจจะพยายามเข้ามาทางเขตนี้ ทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมลงไป ใครที่คิดว่าจะขายขายไปอยู่ที่อื่นได้ก็จะเคลื่อนย้ายออกไป การที่จะพัฒนาบ้านเรือนอยู่อาศัยก็ทำได้ยากหากไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล คนที่อยู่ในเขตทางผ่าน คือ คนยากจน ขาดความชำนาญในการประกอบอาชีพการงาน สิ่งต่างๆที่มีอยู่ในเขต 2 นี้ ได้แก่ โรงกุดัง โรงรับจำนำ โรงภาพยนตร์เก็บค่าดูราคาถูก ร้านอาหาร สถานบันเทิงสังคมไม่อาจจะควบคุมพฤติกรรมของคนได้ จึงคิดว่าในเขต 2 นี้เต็มไปด้วยอาชญากรรมและความเลวร้ายอื่นๆ²⁴

แต่อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าอาชญากรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจะมีอยู่เฉพาะในเขตที่ 2 ในเขตอื่นๆ ก็มีเหมือนกัน และในบางเขตอาชญากรรมบางอย่างมีมากกว่าในเขต 2 เสียอีก เช่น พวกทุจริตต่อหน้าที่ หรือคอร์รัปชันจะมีมากในเขต 4 และเขต 5 ส่วนการพนันและโสเภณีจะมีกระจายอยู่ทั่วทุกเขต²⁵ สำหรับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น Shaw and Mckay²⁶ ได้วิจัยพบว่า มีอัตราสูงสุดในเขตที่ 2 และ Thrasher ได้พบว่าแก๊งวัยรุ่นจะมีอยู่มากในแหล่งสลัม และตามงานวิจัยของ Shaw และผู้ร่วมงานอื่นๆ ได้สรุปการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไว้ 6 ประการ คือ

1. เด็กหนีโรงเรียน การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อาชญากรวัยผู้ใหญ่ ตามเขตต่างๆ ในนครชิคาโก มีอัตราการเกิดที่แตกต่างกันอย่างเห็นเด่นชัด บางเขตมีการเกิดสูงมาก บางเขตมีอัตราการเกิดต่ำมาก

²³ Marshall B. Clinard . Sociology of Deviant Behavior , (New York : Holt , Rinehart and Winston , 1968) , p. 107

²⁴ Sue Titus Reid . Crime and Criminology , pp. 132-133

²⁵ Marshall B. Clinard . Sociology of Deviant Behavior , p. 108

²⁶ Ibid., p. 108

2. ยิ่งห่างออกไปจากศูนย์กลางของตัวเมือง อัตราการเกิดของเด็กหนีโรงเรียน การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และอาชญากรวัยผู้ใหญ่จะยิ่งลดน้อยลงแต่จะมีมากขึ้นๆเมื่อเข้าสู่ศูนย์กลางเมือง

3. ชุมชนที่มีอัตราการเกิดการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมาก จะมีอัตราการเกิดเด็กหนีโรงเรียนและอาชญากรวัยผู้ใหญ่มากด้วยเช่นกัน

4. การที่มีอัตราการเกิดเด็กหนีโรงเรียน การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และอาชญากรรมแตกต่างในเขตต่าง ๆ นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของสภาพชุมชนด้วย เขตที่มีอัตราการเกิดสิ่งเหล่านี้สูงจะมีลักษณะเสื่อมโทรมทางกายภาพ และอัตราประชากรก็ค่อยๆลดลง และเมื่อมีปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิดและอาชญากรรมแล้ว สภาพทางสังคมก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

5. การที่มีอัตราการเกิดสิ่งเหล่านี้สูงได้ปรากฏมาเป็นเวลานานแล้ว ถึงแม้ว่าประชากรจะเปลี่ยนไปอย่างเห็นเด่นชัดก็ตาม

6. อัตราการเกิดของผู้กระทำความผิดซ้ำๆจะมีมากตามอัตราการเกิดของเด็กและเยาวชนกระทำความผิด อัตราการเกิดผู้กระทำความผิดซ้ำๆจะลดน้อยลงเมื่ออยู่ห่างจากศูนย์กลางของเมือง เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ในเขตที่มีอัตราการเกิดสูง จะมีแนวโน้มเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำๆต่อไปได้ และอัตราผู้กระทำความผิดจากเขตดังกล่าว จะถูกนำตัวขึ้นศาลถึง 3 ครั้ง หรือมากกว่านั้น มากกว่าผู้กระทำความผิดซ้ำๆในเขตที่มีอัตราการเกิดเด็กและเยาวชนกระทำความผิด²⁷

แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีของสำนักนี้อธิบายได้เฉพาะปัญหา การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และอาชญากรรมบางประเภทที่กระทำโดยผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เท่านั้น²⁸

นอกจาก Shaw and McKay แล้วยังมี Taft and England นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกาได้แบ่งประเภทของเขตที่มีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไว้ 7 ประเภท โดยถือว่าเขตนั้นมีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หมายความว่า เด็กและเยาวชนคนใดเข้าไปอยู่อาศัยในเขตนั้นแล้ว จะมีความโน้มเอียงที่จะกระทำความผิดได้ เขตทั้ง 7 เขต มีดังนี้

²⁷ Marshall B. Glinard : *Sociology of Deviant Behavior* : pp: 133-134

²⁸ Ibid., p. 135

1. เขตที่มีความยากจน มีครอบครัวธรรมดาตั้งอยู่ และไม่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งอื่นใด คนส่วนใหญ่เป็นคนยากจน แต่มีได้หมายความว่า จะมีการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนมากมาย เพียงแต่ว่าการขโมยเล็กขโมยน้อยมีอยู่โดยทั่วไปในเขตนี้

2. เขตสลัม เป็นเขตยากจนที่มีความสลับซับซ้อนในด้านปัญหาประชากรและปัญหาอื่นๆ มีตรอกแคบๆ มีตึกๆ และมีความชื้นแฉะ คนอยู่กันแบบตัวใครตัวมัน มีสิ่งอันไม่พึงปรารถนาอันเกิดจากการอพยพของคนที่ย้ายมาอยู่ใหม่ มีครอบครัวแตกแยกประสบความทุกข์เชิงกระจายอยู่ทั่วไป คนที่ขาดที่พึ่งและผู้ไม่ประสบสำเร็จในงานอาชีพเพราะขาดความชำนาญ พวกสารเลวและพวกอาชญากร คนอนาถาที่พึ่งใครไม่ได้ คนติดยาเสพติดและติดสุราไร้รัง คนเคลื่อนย้ายเข้าออกอยู่เสมอและไม่ค่อยรู้จักหน้ากัน คนอยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด ขาดการควบคุมในเรื่องความประพฤติ ขาดสิ่งส่งเสริมในทางสร้างสรรค์ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้สลัมเป็นที่เกิดอาชญากรรม

3. เขตที่ขาดจากสังคมที่ยึดถือขนบธรรมเนียมอันดีงาม มีสิ่งขวางกั้นทั้งทางกายภาพและทางสังคม สภาพทางกายภาพที่ขวางกั้น เช่น ถนนหนทาง แม่น้ำ ลำคลอง หรือบริเวณอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สภาพทางสังคมที่ขวางกั้น เช่น เขตที่แบ่งแดนระหว่างผู้เป็นปฏิปักษ์ของชนสองกลุ่ม เช่น กลุ่มผิวขาวและผิวดำในสหรัฐอเมริกา นับเป็นเขตขัดแย้งในทางวัฒนธรรม เป็นสนามต่อสู้ของคนสองพวก หรือแก๊งสองพวก เพราะความขัดแย้งดังกล่าวจึงเป็นที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมได้

4. เขตที่มีบ้านเรือนอยู่หนาแน่น ไม่ใช่เขตสลัมคล้ายๆกับเขตบ้านเช่า ขาดความเคารพนับถือประเพณีอันดีงาม คนอยู่กันแบบไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว ไม่รู้จักกัน ไม่มีการควบคุมทางสังคม ไม่สนใจการเมือง โดยเฉพาะปัญหาการปกครองท้องถิ่น สภาพสังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความต้องการในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ไม่มีใครเอาใจใส่ใคร อยู่กันอย่างตัวใครตัวมัน มักแสดงพฤติกรรมที่ผิดปกติหรือมีฉันทันทีประกอบอาชญากรรม

5. เขตที่มีชุมชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เพียงกลุ่มเดียว ปกติมักไม่ค่อยมีอาชญากรรมหรือการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน แต่อาจมีการขัดแย้งทางค่านิยม คือ ค่านิยมของคนในกลุ่มเกิดขัดแย้งกับค่านิยมแห่งชาติ ลูกอาจขัดแย้งกับพ่อเพราะลูกได้รับวัฒนธรรมใหม่

6. เขตแห่งความชั่วร้าย ปกติเขตแห่งความชั่วร้ายมักจะเป็นเขตสลัมแต่ก็ได้เป็นเสมอไป เขตแห่งความชั่วร้ายนี้ จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น โสเภณี การพนัน เป็นเขตที่ดึงดูดอาชญากรร้ายเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ อาจเกิดการต่อสู้กันระหว่าง

เจ้าพ่อในเซตนั้นๆ มีแก๊งฆาตกร เป็นเซตที่มีการทุจริตคอร์รัปชันในทางการเมือง มีผู้อุปการะในการประกอบกรรมชั่ว เยาวชนมีน้อยแต่ต้องคบค้าสมาคมกับคนไม่ดี

7. เขตชนบทที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอาชญากรรม เป็นที่เสื่อมคลายในทางธุรกิจการค้า แต่กลับมีการกระทำผิดศีลธรรมขึ้นโดยทั่วไป และมักเป็นที่หลบซ่อนของอาชญากรที่ไปจากในเมือง

จากการแบ่งประเภทเขตต่างๆ ทั้ง 7 เขตนี้ สามารถสรุปได้ว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจะเกิดขึ้นโดยมีปัจจัยประกอบ คือ สถาบันครอบครัวไม่เข้มแข็งพอ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ประชากรย้ายเข้าย้ายออกตลอดเวลา และคนขาดความมีศีลธรรม²⁹

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยของ Quinney ได้ศึกษาอัตราการเกิดอาชญากรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยวิเคราะห์สังคมตามสภาพพื้นที่ต่างๆ (Social-area Analysis) ได้วิเคราะห์โดยพิจารณาถึงฐานะทางครอบครัว ทางเศรษฐกิจ ฐานะทางเชื้อชาติ สรุปว่า อาชญากรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนก็เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ในสังคมเมือง ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากวิเคราะห์สภาพสังคมตามพื้นที่ต่างๆ

สรุป การนำมนุษยนิเวศน์วิทยามาใช้ในการอธิบายการเกิดอาชญากรรม และการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นการอธิบายการเกิดโดยอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่ สภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มชน สถานการณ์ และวัฒนธรรมในสังคม

จากทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเกิดจากปัจจัยที่มีส่วนเป็นสาเหตุสำคัญๆ คือ

1. ปัจจัยอันเกิดจากตัวผู้กระทำผิดเอง³⁰ ได้แก่

1.1 พันธุกรรม หมายถึง สิ่งที่ได้รับถ่ายทอดจากบิดามารดา เช่น ลักษณะปัญญาอ่อน จิตบกพร่อง บุคลิกภาพทราม เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจทำให้เด็กไม่สามารถใช้สติไตร่ตรองยับยั้ง ทักห้าม

²⁹ Taft and Eagland . *Criminology* , pp. 167-168

³⁰ ประภาศน์ อวยชัย , "บทบาทศาลคดีเด็กและเยาวชนกับความมั่นคงแห่งชาติ" ใน *เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมศาสตร์* (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 6-7

จิตใจต่อต้านสิ่งย่ำแย่ได้ นอกจากนั้น อุปนิสัยและอารมณ์บางอย่าง เช่น รัก โลภ โกรธ หลง สามารถถ่ายทอดจากบิดามารดามาสู่บุตรได้

1.2 ความพิการหรือโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งอาจเป็นมาแต่กำเนิด เนื่องจากบิดามารดาเป็นโรคขณะที่เด็กยังอยู่ในครรภ์ เช่น กามโรค วัณโรค โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคหัดเยอรมัน ฯลฯ ทำให้เด็กมีร่างกายพิการ หรือมีจิตใจวิปริตผิดปกติไป หรืออาจเกิดขึ้นในภายหลัง เมื่อเด็กเกิดมาแล้วซึ่งความพิการหรือโรคภัยไข้เจ็บนี้ ย่อมทำลายสุขภาพของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เด็กเกิดปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย เห็นคนอื่นเป็นศัตรู เกิดความรู้สึกอยากล่าแดงฤทธิ์เดชในทางชั่วร้ายยิ่งถูกย่ำยู่ ล้อเลียน ก็ยิ่งทำให้มีปฏิกิริยาโต้ตอบในทางที่รุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้เป็นสาเหตุของการกระทำผิดอาญาเป็นจำนวนมาก

1.3 ภาวะแห่งจิต เด็กมีสภาวะแห่งอารมณ์และจิตใจที่แตกต่างกัน เด็กบางคนมีอารมณ์รุนแรง จุนเจียว ซ้ำโมโหโหโส ชอบทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ เด็กที่มีภาวะแห่งจิตเช่นนี้ ย่อมมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้ง่ายกว่าเด็กที่มีจิตใจ ราบรื่น แจ่มใส มีอารมณ์ดี มองโลกในแง่ดี

1.4 สัจชาติญาณ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นในตนเองโดยไม่ต้องมีการสั่งสอนอบรม เช่น สัจชาติญาณในทางอยากรู้ อยากเห็น อยากเผชิญภัย สัจชาติญาณในการอยู่รอด เหล่านี้อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กกระทำผิดได้ เช่น มีสัจชาติญาณที่แก่กล้ารุนแรงในทางก้าวร้าวชอบรุกรานคนอื่นเข้าไปที่ไหนก็ต้องมีเรื่องทะเลาะวิวาทเป็นประจำ

1.5 สติปัญญาและการศึกษา เด็กบางคนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด แต่นำไปใช้ในทางที่ไม่ถูก เอาไรต์เอาเปรียบเพื่อนที่ฉลาดน้อยกว่าตน เด็กบางคนก็มีปัญญาทึบ เรียนหนังสือไม่รู้เรื่องทำให้เบื่อหน่าย อับอายเพื่อนและครูจึงหนีโรงเรียนเที่ยวเสเพลถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี กลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย

2. ปัจจัยแวดล้อมของตัวผู้กระทำผิด ได้แก่ สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ของเด็กและเยาวชน ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

2.1 ครอบครัว สถาบันครอบครัว ถือว่า เป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกของเด็ก ซึ่งเป็นสถาบันที่จะสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ อบรม สั่งสอน ให้เด็กมีคุณค่าและสามารถปกป้องตนเองให้พ้นจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีได้ มีนักจิตวิทยาจำนวนมากที่ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก มักจะพบว่าประสบการณ์ในวัยเด็กและความแตกร้างในครอบครัว มีผลกระทบต่อพัฒนาบุคลิกภาพ ปัญหาทาง

อารมณ์และความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างบิดามารดาและบุตร เป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาของวัยรุ่นซึ่งนำไปสู่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน³¹

ส่วนนักสังคมวิทยา มองปัญหาครอบครัวในแง่ของการสร้างสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยเห็นว่าครอบครัวเป็นผู้กำหนดสภาพแวดล้อมของเด็ก เช่น เป็นผู้กำหนดฐานะในทางสังคม กำหนดสถานศึกษา เล่าเรียนกำหนดถิ่นฐานที่ตั้งของครอบครัว ซึ่งบรรดาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก ครอบครัวจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะสร้างการควบคุมพฤติกรรมของเด็กที่จะสนองตอบสังคมภายนอก ช่วยให้รู้จักยับยั้งต่อการกระทำผิด³²

เนื่องจากครอบครัวมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้น จึงพบว่า ในบรรดาเด็กกระทำผิดนั้นมีจำนวนมากที่การกระทำผิดเป็นผลสืบเนื่องมาจากครอบครัวด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ เช่น

2.1 ความแตกแยกของครอบครัว (Broken Homes) ความแตกแยกนี้อาจเกิดขึ้นจากการหย่าร้าง การแยกกันอยู่ หรือการตายของบิดามารดา ครอบครัวที่ตกอยู่ในสภาวะเช่นนี้มักจะเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เด็กในครอบครัวนั้นกระทำผิด³³

2.2 ความไม่สงบสุขของครอบครัว (Family Tension) คือ ครอบครัวที่บิดามารดาที่ทะเลาะเบาะแว้งหรือหุบตีกัน ทำให้ครอบครัวขาดความสงบสุข เด็กที่ประสบกับสภาพเช่นนี้จะขาดความมั่นคงในจิตใจและอารมณ์

2.3 การกวัดขั่นความประพฤติและการลงโทษ (Family Discipline) บิดามารดามีหน้าที่ต้องเอาใจใส่ดูแลและกวัดขั่นความประพฤติของบุตร แต่การกวัดขั่นความประพฤติที่ไม่เหมาะสมบางอย่างก็อาจนำไปสู่การกระทำผิดของเด็กได้ เช่น การเข้มงวดกวัดขั่นความประพฤติมากเกินไปหรือการลงโทษเด็กรุนแรงเกิน

³¹ Robert C. Trojanowicz . Juvenile Delinquency(Englewood Cliffs , N.J. : Prentice-Hall ,1973) , p. 65

³² Albert J. Reiss . Jr., "Delinquency as the Failure of Personal and Social Controls" , (American Sociology Review 17 : 196-207 .Trojanowicz,1951), p. 66

³³ Sheldon Glueck and Eleanor Glueck . Delinquents and Nondelinquents in Perspective (Cambridge , mass : Harvard University Press , 1968) , p. 12

ไป และไม่ชี้แจงเหตุผลให้เด็กเข้าใจว่า ทำไมจึงต้องถูกลงโทษทำให้เด็กขาดความเข้าใจคิดว่าบิดามารดาเกลียดชังตน

2.4 การปล่อยปะละเลยทอดทิ้งของบิดามารดา (Parental Rejection) เด็กที่ถูกบิดามารดาละเลยทอดทิ้ง มักจะขาดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาสภาพจิตใจของตนเองให้สามารถควบคุมตนเองประพฤติดูอยู่ในกรอบของความถูกต้องดีงาม ทำให้เด็กก้าวเทว ขาดความรัก ความอบอุ่น เด็กอาจจะเรียกร้องความสนใจโดยการแสดงออกในทางก้าวร้าวรุนแรง ซึ่งเป็นการง่ายต่อการหันเข้าหาสิ่งที่ไม่ดี

2.5 เศรษฐกิจของครอบครัว (Family Financies) เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมักจะกระทำความผิด ทั้งนี้ เพราะความยากจนทำให้เกิดความอดอยาก หิวโหย บีบบังคับให้ต้องไปกระทำผิดไปลักขโมย หรือปล้นคนอื่น เพื่อให้ตนอยู่รอด อีกทั้งค่านิยมของสังคมปัจจุบันให้ความนับถือยกย่องคนที่มีฐานะร่ำรวย ทำให้คนยากจนเกิดความหะเยอหะยานพยายามดันตนเองให้ขึ้นไปมีฐานะทัดเทียมกับคนอื่น ๆ แม้จะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายก็ตาม

จากสภาพปัญหาครอบครัวทั้ง 5 ประเภทนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น สิ่งที่มีผลผลักดันให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้มากที่สุด คือ "สถาบันครอบครัว" เนื่องจากเป็นสถาบันที่หล่อหลอมพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชน หากได้รับการถ่ายทอดทางอารมณ์ที่ดี เด็กและเยาวชนนั้นก็จะมีแนวโน้มมีภูมิคุ้มกันการกระทำผิดที่ดีด้วย

2.2 โรงเรียน โรงเรียนจัดว่าเป็นสถาบันที่เด็กและเยาวชนจะใช้ชีวิตอยู่มากรองมาจากสถาบันครอบครัว โรงเรียนจึงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตน ความประพฤติ และอุปนิสัยของเด็กและเยาวชน โรงเรียนเป็นสถานที่รวมเด็กและเยาวชนที่มาจากที่ต่าง ๆ มีพื้นเพและภูมิหลังที่แตกต่างกัน เด็กและเยาวชนที่ก่อปัญหาให้แก่โรงเรียน ในด้านความประพฤติและระเบียบวินัย สาเหตุเพราะเด็กเหล่านี้ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียนได้ ข้อบกพร่องของโรงเรียนซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้เด็กกระทำความผิดกฎหมายมีดังนี้³⁴

ก. การถ่ายทอดค่านิยมแบบชนชั้นกลางให้แก่ชนชั้นที่มีฐานะต่ำ โรงเรียนมักจะไม่ยอมรับความจริงที่ว่าในบรรดาเด็กนักเรียนของตนนั้นมีเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะยากจนปะปนอยู่ด้วย เด็กเหล่านี้จะถูกกละเลยไม่ได้รับความสนใจ การถ่ายทอดวิชาความรู้ ศิลปวัฒนธรรม และค่านิยมของสังคมก็ถือเอาระดับชนชั้นกลางเป็นมาตรฐาน ทำให้เด็กที่มีฐานะยากจนรู้สึกว่าเป็นแกะดำเป็นตัวประหลาดที่หลงเข้ามาในกลุ่ม

³⁴ สุทินี รัตนวราห, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 2.(กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดกิงจันทร์การพิมพ์, 2531), หน้า 39-41

พยายามที่จะยกระดับตนเองขึ้นให้ทัดเทียมกับเพื่อนแต่ก็ทำได้ยาก เพราะฐานะทางครอบครัวไม่อำนวย เด็กจะเกิดความรู้สึกเครียดและมีความกดดัน

ข. ความไม่เหมาะสมของหลักสูตร การกำหนดหลักสูตรที่ไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมของสังคมในท้องถิ่นของตน ทำให้ระบบการศึกษาล้มเหลว เช่น สังคมในท้องถิ่นนั้นเป็น แหล่งเกษตรกรรม แทนที่โรงเรียนจะกำหนดหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนวิชาเกี่ยวกับการเพาะปลูก การเกษตร แต่กลับให้เรียนวิชาเย็บปักถักร้อย หรือวิชาเครื่องยนต์ ทำให้เด็กไม่สนใจเรียนเพราะรู้สึกว่าการที่ตนได้รับในโรงเรียนไม่เหมือนกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของตนในปัจจุบันและที่จะมีต่อไปในภายภาคหน้า

ค. การช่วยเหลือแก่ใจเด็กที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมีหลายประเภททั้งที่เป็นความผิดเล็กน้อยจนถึงความผิดที่ค่อนข้างร้ายแรง เมื่อเกิดการกระทำผิดโรงเรียนมักจะจัดการลงโทษเด็กเองตามความหนักเบาของความผิด ถ้าความผิดร้ายแรงก็ถึงขั้นไล่ออกจากโรงเรียน ซึ่งวิธีนี้ไม่ใช่การแก้ไขปัญห เด็กบางรายต้องการความช่วยเหลือมากกว่าการถูกลงโทษ โรงเรียนส่วนใหญ่จะพยายามปิดกั้นการกระทำผิดของเด็กเพราะกลัวเสียชื่อเสียงของโรงเรียน แทนที่เด็กจะได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องเสียแต่แรก กลับถูกละเลยจนในที่สุดสายเกินแก้

ง. การขาดการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อชุมชน โรงเรียนที่มุ่งสอนแต่วิชาความรู้เพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนชั้นนำ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ไม่ได้อบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักมีความรับผิดชอบต่อชุมชน ทำให้เด็กเป็นคนเห็นแก่ตัวไม่มีความเสียสละต่อส่วนรวม เพาะนิสัยเอาตัวเอวเบียดกลายเป็นคนมีสิทธิ์เหลื่อมคดโกงได้

อย่างไรก็ตาม การที่จะโทษว่าโรงเรียนเป็นต้นเหตุทำให้เด็กกระทำผิดแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะครอบครัวและสภาพแวดล้อมของสังคมอื่นๆ ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญของการกระทำผิดด้วย ซึ่งควรที่ทุกฝ่ายจะหันมาให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยแก้ไขและหาทางปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กกระทำผิดต่อไป

2.3 ยาเสพติด ในปัจจุบันปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่พบมากในเด็กและเยาวชนจากสถิติคดีในปี 2537³⁵ พบว่า คดียาเสพติดที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดรวมทั้งสิ้น 3,638 คดี แยกเป็นเฮโรอีน 1,313 คดี กัญชา 599 คดี ยาม้า 218 คดี และสารระเหย 1,508 คดี และในปี 2538 คดียาเสพติดเกิดขึ้นทั่วประเทศถึง 5,357 คดี เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว จากสถิติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน ไม่ว่าจะปัญหาทางตรงคือผู้เสพจะขาดสติสัมปชัญญะ ขาดความไตร่ตรองซังคิด หรือมีความรู้สึกคึกคะนองเมื่อมีสิ่งมากระตุ้น ย่อมทำให้เกิดการกระทำผิดได้ง่ายหรือปัญหาทางอ้อม คือ ผู้ที่ติดยาเสพติดจะต้องใช้เงินในการซื้อหาเสพติด ถ้าผู้เสพไม่มีรายได้หรือมีไม่พอก็จะต้องหาทางให้ได้มาซึ่งเงิน ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด นำไปสู่การกระทำผิด

³⁵ สถิติศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ปี 2537 และปี 2538

2.4 สื่อมวลชน ภาพยนตร์ โทรทัศน์ การเสนอข่าวอาชญากรรมทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์เป็นเสมือนดาบสองคม เพราะการเผยแพร่เบื้องหลังและวิธีการก่ออาชญากรรมโดยละเอียด อาจมีผลทำให้เด็กและเยาวชนจดจำและมีพฤติกรรมเลียนแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบันเป็นสื่อที่มีผลต่อเด็กและเยาวชนมาก ภาพยนตร์ที่รุนแรงมีการต่อสู้กันอย่างดุเดือด หรือการต่อสู้ของพระเอกที่เกินความจริง สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลต่ออุปนิสัยและพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น

2.5 สถานเริงรมย์และแหล่งอบายมุข ในปัจจุบันสถานเริงรมย์มีการเปิดตัวขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย ตามกฎหมายแล้วเด็กและเยาวชนจะเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวไม่ได้หากอายุไม่ถึง 18 ปี แต่เนื่องจากความเห็นแก่ตัวของผู้ประกอบการก็มักจะให้เด็กและเยาวชนเข้าไปโดยไม่มีการตรวจอายุ จึงทำให้สถานเริงรมย์เหล่านี้กลายเป็นที่มั่วสุมของเด็กและเยาวชนไป ดังปรากฏให้เห็นตามหน้าหนังสือพิมพ์

2.6 ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทำให้การติดต่อการคมนาคมระหว่างประเทศต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาสู่ภายในได้ง่าย และมีอิทธิพลเหนือเด็กและเยาวชน เกิดการลอกเลียนแบบอย่างซึ่งวัฒนธรรมภายนอกบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ทำให้เกิดการขัดแย้งทางวัฒนธรรม ถ้าผู้ใหญ่ไม่มีความเข้าใจและไม่ช่วยชี้แนะทางที่ถูกต้องดีงามให้แก่เด็กย่อมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เด็กจะมีความรู้สึกต่อต้านผู้ใหญ่และต้องการเอาชนะโดยการแสดงออกในทางที่ไม่ดี

2.7 ภาวะเศรษฐกิจของสังคม ในสังคมที่มีเศรษฐกิจเสื่อมโทรม คนในสังคมมีความเป็นอยู่อย่างอัตคัดขัดสนเร้นแค้น มีคนว่างงานมากเกิดปัญหาความยากจน สัญชาติญาณในการต่อสู้เพื่อเอาตัวรอดบีบบังคับทำให้กระทำความผิดกฎหมายได้

2.8 กฎหมายบางอย่างที่ไม่เหมาะสม บทบัญญัติของกฎหมายบางอย่างที่ออกมาใช้บังคับไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ทำให้คนจำต้องกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย และถูกจับกุมดำเนินคดีมาก เช่น ในบางประเทศมีกฎหมายกำหนดห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปีทำงานในโรงงาน แต่ปรากฏว่าภาวะเศรษฐกิจของสังคมนั้นไม่ดี เด็กมีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว จึงแอบเข้าไปรับจ้างทำงานในโรงงาน เป็นการกระทำผิดกฎหมายทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องการกระทำแต่จำใจต้องทำเพื่อความอยู่รอด

จากปัจจัยทั้ง 2 ประการ ไม่ว่าจะปัจจัยจากตัวผู้กระทำผิด หรือปัจจัยแวดล้อมตัวผู้กระทำผิดก็ดี ล้วนแล้วแต่มีส่วนในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น นอกเหนือจากปัจจัยที่กล่าว

มาข้างต้นแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น การคบเพื่อนไม่ดี การที่ผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีกับเด็ก และอื่น ๆ ก็ล้วนแต่มีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น

2.3 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่งเพราะก่อให้เกิดความเดือดร้อน ทั้งต่อสังคมโดยรวมและต่อตัวผู้กระทำความผิดเอง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนนับว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ดังนั้น จึงมีการนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งแนวความคิดหรือปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีดังต่อไปนี้

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิด หรือปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของสำนักสังคมวิทยา 2 สำนัก คือ สำนักดั้งเดิม หรือสำนักคลาสสิก และสำนักปฏิฐานนิยมซึ่งมีปรัชญา ดังนี้

ก. สำนักดั้งเดิม หรือสำนักคลาสสิก (Classical School) ³⁶

เป็นสำนักความคิดที่ถือกำเนิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 เพื่อต่อต้านความป่าเถื่อน และความไม่แน่นอนของระบบกฎหมาย และการลงโทษในสมัยนั้น โดยสำนักนี้ได้เสนอแนวความคิด ในการปฏิรูปกฎหมายการลงโทษ ให้เหมาะสมกับการกระทำผิดให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนเรื่องการอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิด ผู้นำของสำนักนี้ คือ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Baccaria) ชาวอิตาลี และเจเรมี เบนแทม (Jeremy Bantham) ชาวอังกฤษ ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการลงโทษอย่างเที่ยงธรรมและเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังที่เบ็คคาเรีย กล่าวว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังนั้น ไม่ว่าผู้ใดกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน จะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นเพื่อให้บุคคลทุกคนได้ทราบว่า

³⁶ จารุวรรณ วีธาเงิน. “การศึกษางานด้านการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด : ศึกษาเฉพาะกรณีการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2539), หน้า 46

พฤติกรรมประเภทใดเป็นความผิดและบทลงโทษด้วยกฎหมาย จำเป็นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเพียงพอที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจได้

สำนักนี้ ได้เสนอให้ใช้วิธีการลงโทษ เป็นเครื่องข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิด และเป็นการป้องกันอาชญากรรม โดยมีความเห็นว่า มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล สามารถเลือกได้ว่าการกระทำเช่นไร ถูก การกระทำเช่นไรเป็นสิ่งที่ผิด มนุษย์มีพฤติกรรมเช่นใดนั้น เขาจะคำนึงถึงประโยชน์หรือผลร้ายที่เขาจะได้รับจากการกระทำของเขา ดังนั้น กฎหมายจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดของบุคคลก็ต่อเมื่อกฎหมายได้ให้ผลร้ายแก่ผู้ที่กระทำความผิดมากกว่า หรือเหมาะสมกับประโยชน์ที่เขาจะได้รับ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีความแน่นอนและรวดเร็ว และสามารถลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายได้ทุกครั้ง หรือโอกาสที่ถูกลงโทษมีมากกว่าโอกาสที่จะหลุดรอดไปได้ เพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัว แนวความคิดนี้จึงเน้นที่การลงโทษต่อผู้กระทำผิดทุกรายด้วยวิธีที่รวดเร็วและแน่นอนเหมาะสมกับความผิด เพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งการกระทำที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกันอาชญากรรมด้วย

ข. สำนักปฏิฐานนิยม (Positive School)

เกิดขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อิทธิพลของความเจริญทางวิทยาศาสตร์ ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือหลักเหตุผลและปรัชญาศตวรรษที่ 18 สำนักนี้นำโดย นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี 3 ท่าน คือ ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso), ราฟเฟลโล การ์โฟาโล (Raffaello Garofalo) และเอ็นริโก เฟอร์รี (Enrico Ferri) ได้เสนอแนวความคิดโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำความผิด และการบังคับใช้กฎหมาย ว่ากฎหมายจะต้องคำนึงถึงสาเหตุ และพื้นเพดั้งเดิมของผู้กระทำผิด เพราะการที่คนจะกระทำความผิดได้นั้นเกิดจากการที่เขาถูกกดดันและบีบคั้น จากแรงกดดันทางด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพสังคม เช่น เกิดจากความบกพร่องทางกรรมพันธุ์ หรือกายภาพ หรือเกิดจากความยากจนหรือหมดโอกาสในสังคม เกิดจากความกดดัน ในจิตใจ ซึ่งทำให้เขาไม่มีโอกาสใช้เหตุผลพิจารณาถึงผลดีผลเสียก่อน ก่อนที่จะกระทำผิด สำนักนี้จึงหันมาศึกษาตัวอาชญากรมากกว่าศึกษากฎหมาย

ซีซาร์ ลอมโบรโซ³⁷ ได้ศึกษาอาชญากรเป็นจำนวนมากและได้คิดค้น คำว่า "อาชญากรโดยกำเนิด" (Born Criminal) ขึ้นมา โดยเขาได้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของอาชญากรเป็นผลจากการถ่ายทอดทางกายภาพ และจิตใจ ซึ่งอาชญากรได้รับจากบรรพบุรุษ ในขณะที่ การ์โฟาโล (Garofalo) ศึกษาเรื่อง "อาชญากรรมชาติ" และ กอร์ริง (Goring) ศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังมีภูมิปัญญาต่ำกว่าคนทั่วไป

³⁷ อ่างแล้ว, หน้า 47

ตามความคิดของสำนักนี้ที่หันไปศึกษา “ตัวอาชญากร” นั้น เพราะถือว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อยู่แล้ว และสิ่งที่ผิดปกติดูอยู่ที่ตัวผู้ที่กระทำผิดหรือผู้ที่ละเมิดกฎหมาย ซึ่งจำเป็นต้องทำการศึกษากว่า ทำไมจึงกระทำผิด มีอะไรเป็นสาเหตุ ทั้งนี้ก็เพื่ออบรมแก้ไขให้ปรับตัวเข้ากับสังคมหรือปฏิบัติตามกฎหมายได้ ซึ่งผลการใช้แนวความคิดนี้ก็ถือมีการหันมาใช้กฎหมายในลักษณะที่มีการผ่อนปรนต่อผู้กระทำผิดเป็นราย ๆ ไป โดยคำนึงถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิด “ผิดปกติ” หรือประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ผิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อมุ่งแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ “ผิดปกติ” ให้กลับเป็น “ปกติ” ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำผิดจึงไม่มุ่งในด้านข่มขู่ให้เจ็ดหลาบ แต่เป็นการอบรมแก้ไขให้เขาปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

โดยที่สำนักปฏิฐานนิยมเน้นเรื่องการแก้ไขผู้กระทำความผิด ซึ่งเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเป็นราย ๆ ไป ตามความเหมาะสม อิทธิพลของสำนักนี้จึงปรากฏให้เห็นชัดในเรื่องการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเฉพาะการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีหลักการเน้นในเรื่องการให้ความคุ้มครองแก้ไขเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีมากกว่าการมุ่งปราบปรามลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดของสำนักดั้งเดิมและสำนักปฏิฐานนิยม ล้วนแต่มีความสัมพันธ์ต่อแนวคิดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยกันทั้งสิ้น แต่แนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมจะมีอิทธิพลในด้านการมุ่งที่จะแก้ไขเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะลงโทษเด็กและเยาวชน ซึ่งในปัจจุบันทิศทางของระบบสากลก็เป็นเช่นนั้น ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การจำคุก การกักขัง การปรับ การส่งเด็กและเยาวชนไปฝึกและอบรม การคุมประพฤติ เป็นต้น ซึ่งในการศึกษานี้ ผู้เขียนจะศึกษากรณีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยการคุมประพฤติกรณีหนึ่งและการส่งเด็กและเยาวชนไปศึกษาและฝึกอบรมอีกกรณีหนึ่ง เพียง 2 กรณีเท่านั้น

2.3.2 การคุมประพฤติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

การคุมประพฤติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการคุมประพฤติ ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งปล่อยตัวด้วยความไว้วางใจว่า ผู้นั้นจะประพฤติตนดีภายใต้เงื่อนไขที่ศาลกำหนด และอยู่ในความสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ ในคดีเด็กและเยาวชน ศาลสามารถสั่งใช้วิธีการคุมประพฤติได้โดยไม่ต้องมีการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ หรือข้อกำหนดขั้นสูงขั้นต่ำเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เพราะถือว่าเป็นวิธีการที่ใช้แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน และถ้ามีการละเมิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดนี้ ศาลก็สั่งเพิกถอนการคุมประพฤติแล้วเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาโดยใช้วิธีการที่หนักขึ้นได้ นอกจากนั้นการคุมประพฤติในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้ว ศาลอาจสั่งคุมประพฤติเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด แต่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นมิได้กระทำผิดตามที่

กล่าวหา ในกรณีนี้ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า เด็กและเยาวชนนั้นมีพฤติกรรมที่น่าจะเป็นอันตรายหรืออาจจะกระทำความผิดได้ ถ้าหากปล่อยตัวไปโดยปราศจากมาตรการในการควบคุมและป้องกันศาลมีอำนาจพิเศษในการสั่งคุมประพฤติได้ ดังนั้น การคุมประพฤติ จึงเป็นการแก้ไข ป้องกันและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนวิธีการหนึ่งที่ศาลนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.3.2.1 ประวัติความเป็นมาของการคุมประพฤติของเด็กและเยาวชน

การคุมประพฤติเป็นวิธีการทางกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเพิ่งใช้มาประมาณห้าสิบปีเศษเป็นความพยายามที่จะหาวิธีการที่จะช่วยเหลือผู้ที่กระทำความผิดเป็นรายบุคคลโดยมีการฝึกฝนอบรมซึ่งได้นำมาใช้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด ตามปรัชญาของออตโต ไรน์แมน (John Otto Reinman) ได้ให้เหตุผลที่สำคัญและน่าสนใจในการคุมประพฤติ ไว้ว่า³⁸

1. ลดความเชื่อในเรื่องการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด และความรุนแรงของตัวบทกฎหมายในเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด
2. ตระหนักถึงผลของการลงโทษจำคุกทำให้หนักโทษจำนวนมากเลวลง และเกิดผลเสียยิ่งกว่าการปล่อยตัวไป
3. มีแนวความคิดว่าควรจะศึกษาผู้กระทำความผิดทุกคนเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้เป็นแนวทางแก้ไขให้พวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมของแต่ละคนแทนการจำขังก่อนตัดสิน
4. กระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความรับผิดชอบของชุมชนต่ออาชญากรรมและสาเหตุแห่งอาชญากรรม
5. เสริมสร้างความรู้สึถึงคุณค่าแห่งเกียรติและศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ เพื่อป้องกันการกระทำความผิด

จะเห็นได้ว่าจากเหตุผลแนวความคิดของจอห์น ออตโต ไรน์แมน ทำให้เริ่มเปลี่ยนแปลงแนวความคิด ความเชื่อและปรัชญาดังกล่าวเป็นผลให้เกิดกระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยวิธีอบรมขัดเกลาจิตใจ ให้มีผู้ควบคุมเป็นที่เลี้ยงคอยช่วยเหลือแนะนำความประพฤติในระยะหนึ่ง จนผู้กระทำผิดสามารถ

³⁸ นวลจันทร์ ทัดนชัยกุล , การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม , 2532) , หน้า 24

ปรับตัวได้ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม³⁹ ได้เป็นผลดีแก่ผู้กระทำความผิดด้วย ในประวัติศาสตร์ทางด้านกฎหมายของการคุมประพฤติในสมัยกลาง และระยะต้นของกฎหมายยุโรปสมัยใหม่ล้วนมาจาก “การรอการลงโทษ” แต่เป็นการรอการลงโทษอย่างมีเงื่อนไข⁴⁰

การคุมประพฤติ มาจากคำภาษาละติน “Probare” ซึ่งมีความหมายว่า การทดลองหรือการพิสูจน์ วิธีการคุมประพฤติที่รู้จักกันในปัจจุบันเริ่มมีครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ซึ่งคำว่า “Probation” มาจากคำว่า “Proof”⁴¹ การที่วิธีการคุมประพฤติได้เริ่มที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีใช้ในยุโรปเนื่องจากผลสะท้อนของการเผยแพร่ลัทธิปัจเจกชนประกอบกับโครงสร้างทางกฎหมายที่มีแนวคิดว่าการลงโทษเพื่อการช่มชู้้น ไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้เท่าที่ควรจะเป็น การลงโทษไม่ใช่วิธีการรอการลงโทษเอาไว้ก่อน แต่ก็ควรจะมีการตอบโต้โดยมีลักษณะเป็นบทควบคุม บทบังคับด้วย⁴²

- การคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกา

การคุมประพฤติเริ่มขึ้นครั้งแรกในมลรัฐแมสซาชูเซตต์ สหรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1841 (พ.ศ. 2384) ที่ศาลเม็อบอสตัน โดยนายจอห์น ออกัสตัส (John Augustus) ช่างทำรองเท้าในเมืองบอสตัน ผู้ให้กำเนิดคำว่า “Probation” และเป็น “บิดาแห่งการคุมประพฤติ” จากประวัติมีว่า นายออกัสตัสชอบไปนั่งสังเกตการณ์พิจารณาคดีในศาลเสมอ เขาเป็นสมาชิกขององค์กรกุศลช่วยเหลือผู้ติดสุรา เข้าวันหนึ่งเขาสนใจผู้ต้องหาที่ถูกนำไปศาลในข้อหาเมาสุรา นายจอห์น ออกัสตัส ได้ยื่นคำร้องขอประกันชายคนนี้ต่อศาล และจะนำตัวมาส่งศาลเมื่อมีการพิจารณาคดี ศาลก็อนุญาต เมื่อครบกำหนดวันที่ศาลนัด นายจอห์น ออกัสตัส ก็ได้นำผู้ต้องหาไปศาล ผู้ต้องหาคนนี้ สามารถกลับตัวเป็นคนดีไม่ปรากฏอาการเมาสุราอีก ศาลก็มีคำสั่งปรับเป็นเงินเพียง 1 เซ็นต์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ และปล่อยตัวไป แทนที่จะลงโทษจำคุก จากประสบการณ์ครั้งนี้ นายจอห์น มีความพอใจและสนใจงานนี้มาก จึงได้ดำเนินการของเขาในการขอประกันตัวจำเลยต่อๆมาเป็นเวลา 18 ปี ระยะแรกเขาขอประกันแต่ผู้ชายภายหลังจึงทำกับผู้หญิงและเด็กด้วย เขาถึงแก่กรรมในปี ค.ศ. 1859 เขาได้ช่วยเหลือคนทั้งหมดเกือบสองพันคน การที่เขาใช้วิธีการควบคุมสอดส่องซึ่งเป็นวิธีการที่

³⁹ ไชยเจริญ สันติศิริ, คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ภาค 2 . (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวิทยา , 2502), หน้า 63

⁴⁰ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ, หน้า 33

⁴¹ Reed K. Clegg . “Probation and Parole” Fifth Printing (Illinois, Charles C. Thomas Publisher, 1979), pp. 9-10

⁴² นวลจันทร์ ทศนชัยกุล , การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ , หน้า 33

เราใช้ในการคุมประพฤติอยู่ในปัจจุบัน และได้ช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ไม่ต้องควบคุมตัวในเรือนจำ การคุมประพฤติของนายจอห์น ออกัสตัส ได้ผลมากสมกับที่ได้สมญานามว่าเป็นบิดาแห่งการคุมประพฤติ⁴³

ต่อมาในปี ค.ศ. 1878 มลรัฐแมสซาชูเซตต์ ได้ออกกฎหมายคุมประพฤติฉบับแรก โดยให้อำนาจรัฐ แต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติในศาลเมืองบอสตันในค.ศ. 1891 ระบบงานคุมประพฤติในมลรัฐแมสซาชูเซตต์ ก็กลายเป็นระบบงานของรัฐโดยมีพนักงานคุมประพฤติประจำอยู่ศาลต่างๆ รัฐเวอร์มอนท์ ได้ออกกฎหมายฉบับแรกซึ่งบัญญัติให้ใช้การคุมประพฤติเป็นเงื่อนไขในคำพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ และในปี ค.ศ. 1899 มีการสร้างศาลเด็กและเยาวชนขึ้น ในเมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ ซึ่งได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการคุมประพฤติให้มั่นคงขึ้นในเวลาต่อมา⁴⁴

- การคุมประพฤติในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ แม้กฎหมายอาญาจะได้บัญญัติเกี่ยวกับการภาคทัณฑ์ และการประกันทัณฑ์บน มาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ระบบกฎหมายอังกฤษโบราณมุ่งไปในทางปราบปรามอาชญากรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษอย่างรุนแรง แม้จะเป็นความผิดเพียงเล็กน้อย จึงเป็นผลให้การคุมประพฤติของประเทศอังกฤษเป็นไปอย่างล่าช้า และเพิ่งจะมีการเริ่มอย่างจริงจังในปี ค.ศ. 1820 ศาลชั้นต้นแห่งรัฐเวอริคเชียร์ (Warwickshire) ได้พิพากษาจำคุกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายเป็นเวลา 1 วัน ซึ่งมีนายแมทธิว ดาเวนพอร์ตฮิล (Matthew Davenport Hill) สังเกตการณ์ด้วยความสนใจ ในคดีนี้เมื่อพิพากษาจำคุกเด็ก 1 วัน แล้วก็ปล่อยให้ตัวเองโดยวางเงื่อนไขคุมประพฤติไว้และให้อยู่ในความควบคุมดูแลของบิดามารดาของเด็ก ทั้งนี้ จะมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมสอดส่องซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ต่อมาได้มีอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เป็นผู้ทำหน้าที่คุมประพฤติ

ในปี ค.ศ. 1841 ฮิลได้พยายามดำเนินงานการควบคุมสอดส่องแก่เด็กที่ได้รับรอการลงโทษแทนที่จะถูกกักขังในเรือนจำ โดยมีการฟื้นฟูอบรมแก้ไขตลอดจนสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กนั้นกลับตัวเป็นคนดีในอนาคต ซึ่งนับว่าเขาเป็นผู้บุกเบิกงานคุมประพฤติของประเทศอังกฤษ ต่อมาได้มีการนำเอาวิธีการนี้ไปใช้ใน

⁴³ Paul W. Tappan . *Juvenile Delinquency* . (New York : Mcgraw-Hill Book Company,ino.,1949),pp. 312-314

⁴⁴ David Dressler . *Practice and Theory Probation and Parole* , Second Printing (New York and London : Columbia University press,1962), p. 20

มิเคิลเช็กซ์ ในเบอร์มิงแฮม และในลอนดอน ส่วนในเซตอื่นๆ ศาลยังคงใช้มาตรการรุนแรงในการลงโทษผู้กระทำความผิดการคุมประพฤติจึงพัฒนาช้า

ต่อมา ค.ศ. 1887 การคุมประพฤติของอังกฤษเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองจนกระทั่งอังกฤษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุมประพฤติเป็นครั้งแรก ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน เมื่อศาลได้พิเคราะห์ถึงวัย อุบิสัย ประวัติ ตลอดจนลักษณะร้ายแรงของความผิด หรือพฤติกรรมอื่นๆ แล้ว ถ้าเห็นสมควรให้ปล่อยตัวไปแทนการจำคุก แต่ให้ผู้นั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติโดยมีหลักประกันไว้ด้วย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตนเป็นคนดี⁴⁵

- การคุมประพฤติในประเทศไทย

ในประเทศไทยแต่เดิมมาได้ใช้วิธีการปราบปรามอาชญากรรมด้วยการลงโทษใน ลักษณะที่รุนแรงซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดเป็นการทดแทนกันและกัน ผิดกับหลักทัณฑ์วิทยาที่มุ่งจะแก้ไข กฎหมายในสมัยก่อน เช่น กฎหมายลักษณะโจรและกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ จึงเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดแบบจารีตนครบาล และปรับโทษแก่ผู้กระทำความผิด⁴⁶

ต่อมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตรากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ขึ้นใช้บังคับแก่คดีอาญาทั้งปวงโดยเปลี่ยนโทษรุนแรงแบบจารีตนครบาลมาเป็นลงโทษตามขั้นตอนและตามสัดส่วนของการกระทำความผิด และกรณีความผิดเล็กน้อยก็จะยกโทษจำคุกเสียเปลี่ยนมาเป็นรอกการลงอาญาแทน นับเป็นการริเริ่ม มาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่อนุญาตให้มีการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษซึ่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ใช้บังคับมาเป็นเวลา 45 ปี จึงได้มีการริเริ่มแนวความคิดในการแก้ไขผู้กระทำความผิด⁴⁷

⁴⁵ Louis P. Carney . Probation and Parole. (California, Mc Graw-Hill Book Company, 1977)pp. 79-81

⁴⁶ อุทัย อติแพทย์ , "การคุมประพฤติบุคคลในประเทศไทย".วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ปีที่ 5 , ฉบับที่ 1 , (2521), หน้า 6-7

⁴⁷ ดูรายละเอียดกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จในกฎหมาย เล่ม 1 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงรายงาน (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ ใน งานพระราชทานเพลิงศพ ฯพณฯ พลโทอัมพร ศรีไชยยันต์ พ.ศ. 2513)

ในส่วนที่เกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ก่อนที่จะได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้น ได้มีวิธีการพิเศษที่นำมาใช้แก่เด็กที่กระทำความผิดโดยให้วางกล่าวตักเตือน เรียกประกันตัวคน และให้ส่งตัวเด็กไปโรงเรียนดัดสันดาน ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา ร.ศ. 127 ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับการเยียวยาแก้ไขแทนการลงโทษจำคุก ต่อมาได้มีแนวคิดที่จะแก้ไขสงเคราะห์เด็กเกเรและเด็กที่กระทำความผิด ให้ได้รับการศึกษาอบรมและฝึกฝนวิชาชีพ โดยได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ. 2481 ขึ้น เพื่อส่งตัวเด็กเกเรเร่ร่อน หรือนักเรียนซึ่งประพฤติตนไม่ดี และเด็กที่กระทำความผิดอาญาไปยังโรงเรียนฝึกอาชีพหรือสถานฝึกอบรมซึ่งกฎหมายเหล่านี้ เป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนมีศาลเด็กและเยาวชน แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องและอุปสรรคหลายอย่าง เพราะเป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้สำหรับปฏิบัติต่อเด็กหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว ส่วนวิธีการปฏิบัติต่อเด็กในระหว่างถูกจับกุม และอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีที่ศาล รวมทั้งการคุมประพฤติยังไม่มีกฎหมายบัญญัติวิธีการไว้ เด็กจึงได้รับการปฏิบัติในระหว่างถูกจับกุม และระหว่างพิจารณาคดีเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด เพียงแต่ศาลมีอำนาจลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127⁴⁸ เท่านั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และได้มีการแก้ไขบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมขึ้นอีกในเวลาต่อมา คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2506 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2506 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ซึ่งกฎหมายดังกล่าว ได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายของนานาอารยประเทศ มาโดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุมประพฤติไว้ด้วย ซึ่งเป็นการเริ่มต้นแห่งระบบการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนผู้หลงผิดอย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นการอำนวยความสะดวกแก่บิดามารดาผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องของเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับการติดตาม ดูแลเยี่ยมเยียนบุตรหลานของตน รวมทั้งให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อการแก้ไขปัญหาคดีเด็กและเยาวชน ทั้งในระยะก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอันจะยังประโยชน์ให้เด็กและเยาวชน ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และเกิดผลดีต่อการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นให้กลับตนเป็นคนดีต่อไป

⁴⁸ ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

2.3.2.2 หลักการคุ้มครองประพฤติกเด็กและเยาวชน

สาระสำคัญในการคุ้มครองประพฤติกเด็กและเยาวชนนั้นเป็นการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนให้เป็นอิสระในสังคมภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เพื่อควบคุมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ถูกคุ้มครองประพฤติก หลักเกณฑ์ในการกำหนดข้อจำกัดต่างๆเกี่ยวกับเสรีภาพของเด็กและเยาวชนมาจาก 3 ทฤษฎี ดังนี้ ⁴⁹

1. ทฤษฎีเมตตา (Grace Theory) การคุ้มครองประพฤติกถือเป็นสิทธิพิเศษที่มีเงื่อนไขเป็นความเมตตาของศาล หากมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขใดในสิทธิพิเศษนี้ การคุ้มครองประพฤติกจะถูกถอน

2. ทฤษฎีสัญญา (Contract Theory) ผู้ถูกคุมความประพฤติให้ความยินยอมในการทำสัญญายอมรับเงื่อนไขบางประการเพื่อได้รับผลตอบแทน คือ เสรีภาพที่มีเงื่อนไขดังเช่นสัญญาทั่วไปที่หากมีการผิดสัญญาจะต้องถูกลงโทษในรูปแบบต่างๆ กรณีนี้ก็คือถูกเพิกถอนการคุ้มครองประพฤติก

3. ทฤษฎีคุมขัง (Custody Theory) เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติจะต้องอยู่ภายใต้การคุมขังเชิงกฎหมายของศาล ผู้ถูกคุมประพฤติกจึงมีลักษณะกึ่งนักโทษที่สิทธิตามรัฐธรรมนูญถูกจำกัดลง ศาลยังมีอำนาจที่จะนำตัวเด็กและเยาวชนเข้าสู่สถานฝึกและอบรมได้ เมื่อมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุ้มครองประพฤติก

นอกจากทั้ง 3 ทฤษฎีแล้ว หากพิจารณาในแง่ของวิธีการคุ้มครองประพฤติกยังมีทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองประพฤติกผู้กระทำผิดในระหว่างที่มีการคุ้มครองประพฤติกหรือระหว่างที่อยู่ในกระบวนการสอดส่องซึ่งนำศึกษาอีก 3 ทฤษฎี คือ ⁵⁰

1. ทฤษฎีใช้ความรู้และเหตุผล เป็นทฤษฎีที่เห็นว่า ความรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญของอำนาจบุคคลที่มีความรู้เป็นแหล่งแห่งอำนาจที่ถูกต้องและกระจายความรู้ไปยังผู้ไม่รู้ โดยให้การศึกษาและให้ความรู้ที่ถูกต้อง

⁴⁹ นวลจันทร์ ทัดนชัยกุล. การคุ้มครองประพฤติกและการพักการลงโทษ. หน้า 40

⁵⁰ สุพจน์ สุโรจน์, การคุ้มครองประพฤติกในการบริหารงานยุติธรรม (หน่วยที่ 9-15) สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2529), หน้า 649-650

2. ทฤษฎีการให้การศึกษาใหม่ ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเสียใหม่โดยกลวิธีต่างๆ เช่น ให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยา และการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตบำบัดเพื่อค้นหาปัญหาและหาทางแก้ไข

3. ทฤษฎีใช้อำนาจบังคับ เน้นการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย และศีลธรรม บังคับให้ผู้ถูกคุมประพฤติปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะได้รับผลอันไม่พึงปรารถนา แต่อำนาจนั้นต้องเป็นอำนาจโดยชอบธรรมทฤษฎีนี้นำมาประยุกต์ใช้กับการคุมประพฤติผู้กระทำผิด เพราะการคุมประพฤติเป็นการควบคุมอาชญากรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งมีเป้าประสงค์ในการคุ้มครองสังคมและมุ่งแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้

ดังนั้น ในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน เป็นการดำเนินงานภายใต้หลักการของทฤษฎีหลักทั้ง 3 ทฤษฎี ส่วนทฤษฎีวิธีการคุมประพฤติ เป็นส่วนประกอบที่ช่วยให้การดำเนินงานคุมประพฤติได้ผลสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.3.2.3 เจตนารมณ์ของการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน

การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน เป็นงานบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้ถูกคุมประพฤติให้กลับตนเป็นคนดีโดยไม่ถูกจำกัดอิสรภาพ และอย่างมีมนุษยธรรม โดยให้กลับไปอยู่กับครอบครัว ภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติตามคำสั่งศาล ซึ่งศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนสมควรได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน จะได้ผลดีกว่าและเป็นประโยชน์กับเด็กหรือเยาวชนรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่า ซึ่งการปล่อยตัวนั้นเป็นการปล่อยไปด้วยความไว้วางใจว่าผู้นั้นจะประพฤติตัวได้ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติเพื่อแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล และมุ่งที่จะป้องกันสังคมให้ปลอดภัย ซึ่งสามารถแบ่งเจตนารมณ์หลักได้ดังนี้⁵¹

ก. มุ่งที่จะแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพราะการที่ศาลจะสั่งคุมประพฤติผู้ใดศาลจะต้องพิจารณาบุคลิกลักษณะและข้อเท็จจริงต่างๆ ของบุคคลนั้นว่าเหมาะสมที่จะได้รับการแก้ไขโดยวิธีคุมประพฤติหรือไม่

ข. มุ่งที่จะรักษาความปลอดภัยของสังคมควบคู่กันไป กล่าวคือ ผู้ที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติจะต้องได้รับการสอดส่องดูแลจากพนักงานคุมประพฤติว่า ปฏิบัติตามเงื่อนไขและปฏิบัติตามเป็นคนดีหรือไม่ ถ้าพนักงานคุมประพฤติเห็นว่าผู้ถูกคุมประเวดียังมีพฤติการณ์ที่แสดงว่าเป็นภัยต่อสังคมอยู่ ไม่สมควรที่จะมี

⁵¹ สุทินี รัตนวราห , กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน , หน้า 203

อิสรภาพต่อไป พนักงานคุมประพฤติก็ต้องนำตัวกลับมาให้ศาลเปลี่ยนคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เหมาะสม เพื่อความปลอดภัยแก่สังคมด้วย

2.3.2.4 หน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ เด็กและเยาวชน

ผู้ที่ทำหน้าที่คุมประพฤติเด็กและเยาวชนตามกฎหมายประกอบด้วย พนักงานคุมประพฤติอาชีพ กลุ่มหนึ่ง และอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอีกกลุ่มหนึ่ง อาสาสมัครคุมประพฤตินี้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติอาชีพในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและจิตใจผู้ถูกคุมประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด รวมทั้งการออกไปสอดส่องเยี่ยมเยียนผู้ถูกคุมประพฤติ ณ สถานที่อยู่อาศัย โรงเรียน สถานที่ทำงานหรือสถานที่อื่นแล้วแต่กรณี โดยในการสอดส่องนี้ จะต้องดำเนินการออกไปสอดส่องสม่ำเสมอ ให้การช่วยเหลือหรือแนะแนวทางในการดำรงชีวิต เช่น เรื่องการเรียน การทำงาน สุขภาพ โดยรายงานผ่านทางพนักงานคุมประพฤติ การรายงานผลการคุมประพฤติผู้ถูกคุมประพฤติแต่ละรายที่อยู่ในความรับผิดชอบ รายงานโดยทำเป็นหนังสือตามแบบที่ได้รับ และส่งไปยังพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนทุกเดือน เมื่อสิ้นสุดการคุมประพฤติในแต่ละคดี ให้ประเมินผลการคุมประพฤติ แล้วรายงานให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนทราบ

ดังนั้น หน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ⁵² คือ

1. สืบเสาะข้อเท็จจริง (Investigation) เกี่ยวกับบุคลิกและสาเหตุแห่งการกระทำผิดของผู้กระทำผิด ซึ่งถ้าเป็นคดีเด็กและเยาวชน พนักงานคุมประพฤติจะต้องรายงานผลการสืบเสาะข้อเท็จจริง และความเห็นต่อศาลก่อนที่ศาลจะเริ่มพิจารณา เว้นแต่ในบางประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ได้มีกฎหมายห้ามมิให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงก่อนที่ศาลจะพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริง สำหรับคดีผู้ใหญ่พนักงานคุมประพฤติจะต้องรายงานต่อศาลก่อนที่จะพิพากษาคดีนั้น ทั้งนี้ เพราะในคดีผู้ใหญ่ศาลจะใช้วิธีคุมประพฤติต่อเมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยกระทำความผิดจริง แต่ยังไม่สมควรได้รับโทษ ศาลจึงพิพากษาให้รอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษไว้ก่อนโดยให้คุมประพฤติไว้ เพื่อให้แน่ใจว่าวิธีการดังกล่าวจะเหมาะสมหรือไม่ และควรจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติไว้อย่างไร ศาลจึงต้องให้พนักงานคุมประพฤติไปสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะ และสาเหตุการกระทำความผิดพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อศาลก่อนที่ศาลจะพิพากษา

⁵² อ่างแล้ว , หน้า 203-204

2. สอดส่องความประพฤติ (Supervision) ของผู้ที่ถูกศาลพิพากษาหรือสั่งคุมประพฤติไว้เป็นการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขรายบุคคลที่วางไว้ตามรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงว่า ผู้นั้นสมควรจะได้รับการแก้ไขหรือช่วยเหลือเรื่องใดบ้าง ทำให้สามารถแก้ไขและช่วยเหลือได้ตรงจุด และนอกจากนั้นพนักงานคุมประพฤดียังมีหน้าที่คอยสอดส่องว่าผู้นั้นปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าการคุมประพฤติไม่ได้ผล ก็จะต้องดำเนินการขอให้ศาลเพิกถอนการคุมประพฤติ หากผู้ถูกคุมประพฤติกลับตนเป็นคนดีได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติก็น่าดำเนินการขอให้ศาลสั่งให้พ้นจากการคุมประพฤติต่อไป

2.3.2.5 องค์กรที่ทำหน้าที่คุมประพฤติเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

เมื่อศาลได้มีคำสั่งใช้วิธีการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนได้แล้ว ก็ย่อมที่จะต้องมีความหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบดำเนินการติดตาม สอดส่อง ดูแลเด็กและเยาวชนเหล่านี้ว่าได้ประพฤติตนเป็นอย่างไรภายหลังจากได้ใช้วิธีการคุมประพฤติ ซึ่งหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัว ก็คือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ก. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นควบคู่กับการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มีหน้าที่สำคัญในการสงเคราะห์เลี้ยงดูและพัฒนาพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยมีอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นผู้รับผิดชอบการจัดตั้งสถานพินิจแต่ละแห่ง การกำหนดเขตอำนาจและการแบ่งแยกกิจการของสถานพินิจแต่ละแห่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ จะกระทำได้โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกา ในปัจจุบันมีสถานพินิจทั่วประเทศทั้งหมด 28 แห่ง⁵³ ดังนี้

1. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
2. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา
3. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา
4. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่
5. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี
6. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง
7. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

⁵³ รายงานประจำปี พ.ศ.2539 ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง , หน้า 14

8. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์
9. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น
10. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี
11. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
12. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก
14. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
15. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอำนาจเจริญ
16. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด
17. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี
18. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี
19. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี
20. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม
21. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา
22. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง
23. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดจันทบุรี
24. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดภูเก็ต
25. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี
26. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์
27. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดลำปาง
28. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสระบุรี

ในการแบ่งลักษณะงานของสถานพินิจทุกแห่งแบ่งได้เป็น 4 กอง⁵⁴ คือ

1. กองอำนวยการ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานคลัง งานสงเคราะห์หลังปล่อย งานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชายหญิง งานกักและอบรมเด็กและเยาวชนชาย ตลอดจนงานรับตัวเด็กและเยาวชนหญิงไว้ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาของศาล

⁵⁴ พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ , คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย ,2538) , หน้า 59

2. กองแรกรับ มีหน้าที่รับตัวเด็กและเยาวชนชายไว้ในระหว่างสอบสวนและพิจารณาของศาล พร้อมกับดำเนินการฝึกอบรมเบื้องต้น รวมทั้งการอภิบาลและการพินิจเด็กและเยาวชนเหล่านั้นควบคู่กันไป

3. กองคุมประพฤติ มีหน้าที่ประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญากับคดีแพ่ง ควบคุม และสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้มีการคุมความประพฤติในคดีอาญา กำกับการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ผู้เยาว์ในคดีแพ่ง

4. กองแพทย์ มีหน้าที่ตรวจและรักษาพยาบาลเด็กและเยาวชนในระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาคดี หรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ รวมทั้งวินิจฉัยและบริการด้านสุขภาพจิตด้วย

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด หรืออาจเรียกแบบรวมได้ว่า สถานพินิจในส่วนภูมิภาค แบ่งหน่วยราชการออกเป็น งานบริหารทั่วไป งานคดีอาญา งานคดีแพ่ง งานสังคมสงเคราะห์ งานแพทย์และพยาบาลกับงานฝึกอบรม

ข. อำนาจหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจเป็นหน่วยงานที่สำคัญของศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะช่วยเหลือในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวบรรลุจุดประสงค์ที่มุ่งหมาย จึงมีการกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. อำนาจและหน้าที่โดยทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534

2. อำนาจและหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น เช่น ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 เรื่องการคุ้มครองสวัสดิภาพและการสงเคราะห์เด็ก ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515

3. อำนาจและหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจง อันเป็นอำนาจและหน้าที่หลักมีดังนี้

(1) การสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเรื่องต่าง ๆ ตามข้อ 1 เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน สถานพินิจจึงต้องสืบเสาะให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะถือ

ว่าอายุ ประวัติ ความประพฤติ และสิ่งแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ต้องหาหรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณา⁵⁵

อย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการสถานพินิจจะสั่งให้งดการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนก็ได้ ในกรณีที่คดีอาญานั้นเป็นคดีเล็กน้อยมีอัตราโทษอย่างสูงตามกฎหมายให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีเช่นนี้ผู้อำนวยการสถานพินิจจะมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องทราบ พนักงานสอบสวนคงต้องดำเนินการสอบสวนต่อไปโดยไม่ต้องมีรายงานข้อเท็จจริงของสถานพินิจไปรวมไว้ในสำนวน แต่เมื่อมีการฟ้องคดีอาญานั้นต่อศาลแล้ว ถ้าศาลเห็นสมควรศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะข้อเท็จจริงข้อใดข้อหนึ่ง หรือทั้งหมด และทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อศาลได้⁵⁶

(2) การสอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนเป็นหน้าที่ของพ่อบ้าน ครู และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของสถานพินิจ ในการที่คอยสังเกตและสอดส่องความประพฤติ นิสัยท่าทีของเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดทุกวัน โดยจัดให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนและให้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถทุกวันพร้อมทั้งคอยตรวจ หรือจดแจ้งข้อผิดระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนแต่ละคนไว้ทุกขณะ และเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ พ่อบ้านจะเรียกตรวจบัตรประจำตัวเด็กและเยาวชนทุกคน เพื่อบันทึกผลการประพฤติปฏิบัติของเด็กและเยาวชนแต่ละคนเป็นรายวันไว้เป็นหลักฐาน เมื่อครบ 10 วันก็จะรายงานให้หัวหน้าสถานฝึกและอบรมทราบเมื่อได้รับรายงานแล้ว หัวหน้าสถานฝึกและอบรมจะเรียกเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลมาสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาประกอบกับรายงานดังกล่าว ในการประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิด รวมทั้งข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขเด็กและเยาวชนแต่ละรายให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีไว้ด้วย แล้วจัดทำเป็นรายงานการพินิจตามแบบที่กำหนดไว้และตามคำสั่งศาล

(3) การควบคุมเด็กและเยาวชน ในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวในระหว่างสอบสวน หรือในระหว่างพิจารณา หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งนี้ โดยสถานพินิจจะส่งเด็กและเยาวชนไปควบคุมตัวไว้ในสถานฝึกและอบรมชายหรือหญิง ซึ่งแยกกันเป็นสัดส่วน ส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวสถานพินิจก็จะปล่อยตัวไป หัวหน้าสถานฝึกและอบรมหรือครูเวร หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะให้คำแนะนำชี้แจงระเบียบวินัยให้เด็กและเยาวชนที่รับตัวใหม่

⁵⁵ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ.2534 , มาตรา 78

⁵⁶ อ่างแล้ว , มาตรา 79

ตามประเภทและลักษณะคดีที่ต้องหา เพื่อส่งเข้าประจำหอนอนตามความเหมาะสมโดยพิจารณาจากอายุและรูปร่างของเด็กและเยาวชนประกอบด้วย

(4) การสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุม หรือภายหลังปล่อย เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ถูกส่งเข้ามารับการฝึกอบรมต่างก็มาจากสภาพการศึกษาครอบครัว และความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ชาติทั้งระเบียบวินัย สถานฝึกอบรมของสถานพินิจจึงต้องให้การสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนเหล่านี้ โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคลไป เพื่อให้เขากลับตัวประพฤติตนไปในแนวทางที่สังคมยอมรับได้ โดยเริ่มต้นจากการฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ไปจนถึงการฝึกให้เคารพกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น ฝึกให้มีระเบียบในการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงครัว การเชียร์กีฬา การต้อนรับแขก การแสดงความเคารพ การรักษาความสะอาดของอาคาร รวมทั้งที่อยู่หลับนอน และให้รู้จักเคารพบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณตลอดจนเคารพกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม

(5) การจัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กและเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ เป็นหน้าที่อีกอย่างหนึ่งของสถานพินิจซึ่งจะต้องจัดส่งเด็กและเยาวชนที่สถานพินิจรับตัวไว้ไปให้แพทย์ทำการตรวจสุขภาพทางร่างกาย และถ้าจำเป็นหรือเห็นสมควรก็จะให้จิตแพทย์ตรวจจิตใจด้วย นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลหรือสถานพินิจไม่ได้ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนไปชั่วคราวหรือไม่ได้มอบตัวเด็กและเยาวชนไว้กับบุคคล หรือองค์การที่เห็นสมควร ถ้าปรากฏว่าเด็กและเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรได้รับการรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดีต่อไป ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจสั่งให้เด็กและเยาวชนได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจ หรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นนี้ จะต้องแจ้งไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องและศาลเพื่อทราบด้วย

ในกรณีที่เด็กและเยาวชนต้องหาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือเคยมีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือมีลักษณะเป็นที่น่าสงสัยว่าจะเสพยาเสพติดให้โทษ สถานพินิจในส่วนภูมิภาคจะจัดส่งเด็กและเยาวชนนั้น ๆ ไปตรวจหาสารยาเสพติดให้โทษที่โรงพยาบาล ส่วนสถานพินิจในส่วนกลางซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร จะจัดส่งเด็กและเยาวชนนั้นไปตรวจหาสารยาเสพติดให้โทษที่กองแพทย์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กและเยาวชนรายนั้น ๆ ได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือไม่ หากผลการตรวจปรากฏว่าเด็กและเยาวชนนั้น เสพยาเสพติดให้โทษก็จะให้แพทย์ทำการตรวจรักษาต่อไปจนกว่าจะแน่ใจว่าเด็กและเยาวชนนั้นหายขาดจากการติดยาเสพติดให้โทษ

(6) การจัดการศึกษา ฝึกและอบรมดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม จะเริ่มกระทำเมื่อเด็กและเยาวชนที่เข้ามารับการฝึกอบรมได้รับการส่งเสริมสุขภาพพลานามัย จนพร้อมที่จะเข้า

รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อไปได้แล้ว การเรียนวิชาสามัญเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้ารับการฝึกอบรมจะมีพื้นฐานความรู้ในวิชาสามัญต่ำ ไม่จบการศึกษาภาคบังคับเป็นส่วนมาก เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านั้นขาดโอกาสทางการศึกษา เช่น ยกจน ช่วยผู้ปกครองทำงาน หรือสติปัญญาที่บิดงั้น สถานพินิจจึงให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนวิชาสามัญอย่างน้อยก็ให้จบการศึกษาภาคบังคับ และในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจซึ่ง ได้แก่ พ่อบ้าน และ ครู ก็จะร่วมมือกันพิจารณาเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลว่าแต่ละคนมีความสามารถพื้นฐานมาอย่างไรมีความสนใจในวิชาชีพอะไรบ้างหลังจากนั้นจึงจะบรรจุเข้าเรียนวิชาชีพที่เห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดต่อเด็กและเยาวชนนั้น ในขณะนี้สถานฝึกและอบรมของสถานพินิจได้เปิดการฝึกอบรมวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนหลายแขนงวิชาชีพ เช่น ช่างเชื่อมโลหะ ช่างไม้และก่อสร้าง ช่างตัดผม ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างไฟฟ้า ช่างปูน ช่างยนต์ ช่างเสริมสวย ช่างศิลป์ทัศนกรรม การช่างสตรี ดนตรีสากล ดนตรีไทย และเกษตรกรรม เป็นต้น นอกจากนี้เด็กและเยาวชนจะได้รับการพัฒนาจิตใจและนิสัยให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม และได้รับการอภิบาลปกครองดูแลให้เป็นคนดีมีระเบียบวินัยด้วย

(7) การสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว ซึ่งอาจจะเป็นคดีที่มีข้อพิพาทหรือคดีที่ไม่มีข้อพิพาทก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นคดีครอบครัวประเภทใดก็ตาม เมื่อมีการฟ้องหรือร้องขอต่อศาล ศาลต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบ พร้อมทั้งส่งสำเนาคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ 1 ชุด สถานพินิจจะมอบหมายให้เจ้าพนักงานในสถานพินิจดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่า เป็นดังที่มีการฟ้องหรือร้องขอต่อศาลเช่นนั้นหรือไม่ เพียงใด เจ้าพนักงานดังกล่าว จะสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัว รวมทั้งความประพฤติของคู่ความในคดีและของผู้เยาว์กับผู้ร้องขอ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับคำฟ้องหรือคำร้องขอนั้นเสร็จแล้วทำรายงานเสนอต่อศาล เพื่อพิจารณาประกอบในการทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง อนึ่ง ในกรณีที่ศาลเห็นเป็นการสมควรและคู่ความได้ยินยอมแล้ว ศาลจะสั่งให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจร่างกายสุขภาพหรือจิตใจของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ ซึ่งเมื่อศาลสั่งตั้งนี้แล้วก็ยังเป็นของสถานพินิจที่จะต้องจัดให้มีการปฏิบัติไปตามคำสั่งของศาล

(8) การประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัว จะเน้นหนักไปในเรื่องฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์ หรือระหว่างโจทก์กับจำเลยและผู้เยาว์ ทรัพย์สินของผู้เยาว์ หรือสิทธิ หรือทรัพย์สิน ในอนาคตอันจะถึงได้ หรือจะตกแก่ผู้เยาว์ และความเห็นซึ่งต้องเสนอต่อศาลโดยไม่ชักช้า เพราะศาลจะต้องแจ้งความเห็นของสถานพินิจไปในคู่ความทราบ และคู่ความมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้าน และนำสืบหักล้างความเห็นดังกล่าวได้⁵⁷

⁵⁷ อ่างแล้ว , มาตรา 117 วรรคสอง

จากที่กล่าวมาในบทที่ 2 นี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่า การกระทำเช่นไรจึงถือว่าการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน เกิดจากการพิจารณา และสาเหตุของการกระทำความผิดซึ่งล้วนแล้วก็ตามมาจาก ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประกอบกัน เมื่อทราบถึงสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ก็ทำให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการในการแก้ไขเด็กและเยาวชนนั้น การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเรา ไม่เรียกว่า “อาชญากรรม” เนื่องจากว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นการกระทำที่ยังถือว่าขาด ความยับยั้งชั่งใจ การควบคุมอารมณ์ยังไม่เท่ากับผู้ใหญ่ ดังนั้น แนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดจึงเป็นไปในทางแก้ไข ฟื้นฟู ชัดเกล้า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมากกว่า การลงโทษเด็กและเยาวชนให้เจ็บต้อหลาย ซึ่งในเรื่องของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้กับเด็กและเยาวชนนั้น จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 3